

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2:40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11 a.

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 "i.

Manuscrisurile nu se i-
napoiază.

Umbrele cifrelor

Sub titlul acesta, deputatul dr. Sigismund Várady a publicat, în unul din numerele din urmă ale ziarului „Pester Lloyd”, un articol prin care examinează bugetul Ungariei și din alte puncte de vedere decât din acela al realității încasării veniturilor și repartizării cheltuielilor încuviințate. Unele din aceste puncte de vedere prezintă un interes deosebit și pentru noi, atât luate în sine, cât și prin particularitatea, că sunt scoase în evidență de astădată și prin organe cari stau atât de aproape de guvernul unguresc.

Sunt întrebări — aceasta am constatat-o și noi de atâtea ori! — de cari majoritatea parlamentului maghiar nu-și face datoria de a se ocupa, pe cari peste tot nu le ia în serios. Așa, de pildă, în ce privește bugetul, ea nu se preocupă absolut de loc de chestiunea dacă creșterea cheltuielilor statului merge în proporție cu dezvoltarea producției în țară. Nu-și face un scrupul din întrebarea dacă veniturile propuse se incasează proporțional dela diferitele pături ale poporului, după puterile lor materiale și nu după raportul lor numeric; și tot așa nici din aceea, dacă cheltuielile statului se repartizează proporțional între păturile populare, așa ca, după putință, *contribuirile să revină în folosul celor dela cari s'au luat.*

Ba și mai puțin: Nu se cercetează și nu se trag concluziile necesare macar din datele cari arată creșterea progresivă a bugetului și compararea lui cu bugetele ce-

lorlalte state europene, fie mai bogate, fie mai sărace decât Ungaria.

Asupra acestor două din urmă lacune insistă mai mult deputatul dr. Várady, dând următoarele două serii de cifre comparative, în adevăr foarte interesante și instructive:

În ce proporție a crescut bugetul Ungariei dela 1870 până astăzi? Cu adevărat într'o proporție foarte...disproporționată, dacă am putea să ne exprimăm astfel.

În anul 1870 bugetul Ungariei era de 185 de milioane de coroane: peste zece ani, el se urcase la 519, iar peste alți zece, în 1890, la 712 milioane. Cu anul 1900 trece de miliard: 1060 de milioane; se urcă la 1672 în 1911 și ajunge, pentru anul viitor, la 1853 de milioane.

La o distanță de 42 de ani, avem dară o creștere *inezecită* a bugetului; peste tot vedem sărituri mari, și chiar în anul din urmă săritura reprezintă respectabila cifră de 181 de milioane!

Cine ar putea susține că producția țării a crescut și ea, macar pe departe, în aceeași proporție? Însăși populația țării nu s'a urcat, în acest restimp de 42 de ani, decât dela 15 și jum. la 20 de mil.

O creștere a bugetului și mai departe, în proporția de până acum, ne-ar duce la 3 și jum. miliarde peste zece ani; — sau, chiar dacă am lua numai progresiunea anuală din ultimul deceniu, care e în mijlocie de 55 de milioane, la 2400 de milioane!

Acuma, cealaltă serie de cifre, cea comparativă cu bugetele altor state. — Calcu-

lată, dupăcum s'a găsit majoritatea datelor, în monetă englezească, ea ne arată că se vine, de locuitor, din totalul încasărilor bugetare: în Franța 4 lire sterline și 10 penny; în Belgia 3 lire st. 13 shillingi și 2 penny; în Austria 3 l. st. 8 sh. și 5 p.; în Anglia 3 l. 8 sh.; în Ungaria... 3 lire st. 7 sh. 2 penny.

Va să zică Ungaria, acest stat agricol, relativ încă sărac, vine în rândul al cincilea, și nici măcar cu o deosebire mai însemnată decât cel mult față de Franța, în ce privește sarcinile cari apasă asupra contribuabilului. În celelalte state, în Italia, Norvegia, Olanda, Portugalia, România, Suedia, Spania și Danemarca, nu se plătește de locuitor decât între 3 și 2 l. st.; chiar în Germania militaristă, se vine de locuitor numai 2 l. 5 sh. 3 p. — va să zică cu 1 l. 2 sh. mai puțin decât în Ungaria. În Grecia, Rusia, Serbia, Elveția, Statele unite ale Americii, Japonia, Bulgaria, se plătește de locuitor între 1 l. st. 19 sh. 5 p. și 1 l. st. 4 sh. 5 p.; va să zică toate aceste țări sunt într'o situație încă și mai favorabilă.

Încă odată așadar: Ungaria, una din țările cele *sărace* din lume, a ajuns la trista glorie de a se număra printre cele în cari contribuabilii plătesc dările cele mai mari, nefiind întrecuți în realitate, în această privință, decât de contribuabilii francezi, cari au să supoarte încă urmările înfrângerii dela Sedan, și cu toate acestea sunt cei mai mari creditorii ai lumii; și nici chiar ei, nu plătesc decât cu 13 sh. 8 p. mai mult, de locuitor, decât contribuabilii din Ungaria!

Cum a iubit Eminescu

de Octav Minar

(Urmare).

Cele mai duioase și mai frumoase pagini din literatură sunt amintirile.

Șirag de întâmplări trăite, clipe îmbrățișate de poala vremii și coborite cu sfințenie în cripta sufletului omenesc.

Aceste pagini isvorite din sinceritate, au darul de a reîmprospăta sufletele oboșite, și de a deschide noi orizonturi pentru mințile preocupate de problema vieții.

Un filozof le-ar asemăna cu metaniile de chiparos cari se preling ușor pe firul de mătăasă, făcând un șgomot mângăitor, o muzică, pe care numai cugetătorul o înțelege.

Fără amintiri ce ar fi vieța, mai ales vieța unui literat?

Zilele noastre cari trec așa de monoton nu-s oare înlăntuite de farmecul amintirilor?

Căci amintirile sunt tablourile trecutului a căror colorit ne impresionează, a căror plăcere rămâne ca o mângăiere a sufletelor noastre.

Adesea tinerețea ne împiedică să ne gândim la dănsule. Prezentul și nădejdea în viitor ne răpesc aceste dulci iluzii ale trecutului; așa că d'abia la bătrânețe, în nenorocire, când ești singur, părăsit de toți, îți mai aduci aminte de ele ca de ceva stins, dar care tot încălzește.

Uite în ce se mărginește întreaga noastră

vieță cu chimera de fericire; din toate nu ne mai rămâne decât acest scrum... amintirile!

Mai duioase și mai pline de farmec sunt amintirile din vieța poezilor.

Descoperind intimitatea acestor vieți nu e o profanare. Dimpotrivă, astfel de amintiri vor avea darul să prelingă o lumină mai vie pe chipurile împietrite de balsamul nemuririi.

E un drept al istoricului literar de a cerceta intimitățile scriitorilor și de a le publica.

Cetitorul modern înțelegând utilitatea unor astfel de lucrări, caută să le cerceteze cât mai mult, îndemnând pe literați spre această direcție.

În toate țările culte apar în fiecare an scrieri de acest gen în care se comentează vieța intimă a marilor literați, și nimeni nu se scandalizează de cuprinsul lor.

În Germania, unde tradiția și prejudițiul social mai există, elevii și elevele din liceele statului cunosc cine a fost prietenele lui Goethe și Schiller. La noi după părerile unor cronicari e o rușine și o profanare să cunoască marele public cum a iubit Eminescu!

Mai mult, femeia care s'a jertfit lui Eminescu, iubindu-l cum numai un suflet de elită poate să iubească.

Femeia, care a fost o poeză de seamă, concepând versuri originale de toată frumusețea.

Femeia, care a onorat paginile „Convorbirilor Literare“.

Femeia, care moare măhnită, neputând explica lumii legătura ce a avut-o cu Eminescu, așa

cum dorea s'o facă, și din motive pe cari le analizez în această lucrare, nu le-a făcut.

Femeia aceasta trebuie să rămâie insultată și înjosită față de posteritate, pentru că: „scrisorile dragi cari nu sunt decât un minut de slăbiciune a sufletului, să stea ascunse în saltare, sau dacă îți și respectezi memoria acelora din care te cobori, ai mai bine curajul și pietatea, într'o seară tristă de toamnă, îți aprinzi cel dintâi foc, și le arunci în flăcări...“

„Multicoloră se va ridica para, capricios vor juca limbile, roze, albe și albastre se vor lumina flăcările, umbre mari vor juca în odaie, dureri și bucurii, regrete și imputări, lacrimi și surâsuri se vor amesteca laolaltă, și apoi marele foc se va potoli și tot ce a fost va adormi sub cenușă și se va spulbera la cele patru vânturi.“

„Scrum trebuie să rămâie ce a fost, nu violați intimitățile, nu vă amestecați în durerile și bucuriile altora când sunteți străini de ele, *căci dacă a profanat un mormânt este un păcat, cu atât mai mare este păcatul de a pângări un suflet și a-i da în vileag minutele lui de slăbiciune**“.

Rânduri de revoltă, scrise de un simbolist care nici odată nu va putea să înțeleagă și să aprecieze atribuțiunile unui istoric literar.

Correspondența complectă publicată ca anexe la acest studiu, are de scop de a reabilita cinstea unei femei, a unei literate, care a avut un rol covârșitor asupra lui Eminescu, inspirându-l în poezii.

* D. Anghel. Ziarul „Minerva“ 11 aprilie 1911 pagina I.

S'ar putea obiecta că aici avem căile ferate ale statului, — dar asta e slabă mângâiere. Căci Franța, de pildă, are în bugetul ei toate școalele: Anglia și Belgia au instituții sociale și culturale cum aici la noi numai în vis le avem, etc. Aceste trei state, apoi, stau în fruntea țărilor capitaliste din lume, — iar Austria are să supoarte sarcini uriașe din trecut.

Tabloul e complet, — și câte nu se pot spune asupra lui! — În ce ne privește, două lucruri avem de relevat cu deosebire:

Unul, că sunt încă multe lucruri pe cari bugetul Ungariei ar fi fost dator să le îmbrățișeze, dar le-a lăsat pe dinafară: astfel școalele, pe cari în cea mai mare parte, dimpreună cu toate instituțiile culturale la cari ar avea dreptul contribuabilii de altă naționalitate decât cea maghiară, le lasă în sarcina deosebită și suplimentară a acestora; și al doilea că, peste tot, chiar și din punctul de vedere economic, cum foarte bine zice deputatul ungar: contribuțiile la bugetul statului nu revin nici pe departe în oarecare dreaptă măsură „în folosul celor dela cari s'au luat“...

În umbra deasă și îngrijitoare pe care o aruncă cifrele, aceste două nuanțe întunecoase formează pete cu atât mai pronunțate pentru noi, cu cât ne învăluie în două chipuri în dezolarea lor: și ca impunere spoliatoare, și ca nedreptățire în repartizare... Dar așa e: toate umbrele pentru noi trebuie să fie și mai adânci, decât pentru alții!

Vizite slave

(ș) Vizitele slave au devenit un lucru obișnuit la Paris. Dacă oaspele nu e tocmai țarul Rusiei, este regele Bulgariei sau cel puțin regele Serbiei. Alianța Franței cu marele stat slav, Rusia, a adus cu sine amicitia republicii franceze cu micile state slave din peninsula balcanică.

Aceasta este doar o parte foarte importantă a politicii franceze. Este firesc că

dacă Franța a încheiat alianță cu marele imperiu moscovit, să fie în cele mai bune relații cu statele vasale ale acestui imperiu cari sunt Bulgaria, Serbia și Muntenegru. Politica acestor din urmă este așa de strâns legată de politica Rusiei încât nu le este permis acestor state să aibă alți dușmani decât cei ai statului protector sau alte prietini decât tot ale acestui stat care este Rusia.

Nu trebuie prin urmare să ne închipuim, că francezii au o dragoste deosebită pentru bulgari sau sârbi, că îndoioasele calități ale acestor neamuri slave le-ar inspira francezilor așa de mult entuziasm, cum spun ei. Este la mijloc politica și când politica ne ordonă știm să fim, dintr'odată, cei mai furioși dușmani și cei mai gentili amici.

Totuș vizita regelui Petru al Serbiei la Paris și primirea extraordinară de calduroasă ce i-s'a făcut atât de oficialitatea Franței cât și de marele public parisian, formează o excepțiune. Regele Petru fusese în tinerețea lui, când era un simplu prinț pribeag: Petru Karagheorghievici, elev al celebrei școli militare din Saint-Cyr și luptase, la 1870, în războiul franco-german, sub drapelul francez contra germanilor.

Tânărul prinț s'a purtat vitejește atunci pe câmpul de luptă și crucea legiunii de onoare, atât de scumpă celor bravi, a fost răsplata lui, — împreună cu recunoștința Franței care s'a manifestat zilele acestea cu ocaziunea vizitei lui la Paris. Franța fusese pentru tânărul prinț pribeag a doua patrie și nu o vitregă patrie, și dacă francezii îi sunt recunoscători lui Petru că a luptat pentru izbânda Franței, nici Petru nu e mai puțin recunoscător pământului francez care l'a adăpostit timp de ani de zile....

Iată de ce vizita regelui Petru la Paris a ieșit din cadrul obișnuit al vizitelor oficiale, iată de ce francezii au salutat pe bătrânul monarh slav cu un entuziasm sincer. Cităm din toastul președintelui republicii franceze

Fallières următorul pasaj adresat regelui Serbiei:

„Sire, sunt fericit de a putea ura bun venit în mijlocul nostru suveranului amic, care a petrecut la Paris o parte a tinereții sale studioase; noi nu am uitat că Majestatea Voastră a făcut parte, în calitate de elev, din școala noastră dela Saint-Cyr, și că V'ați bătut cu bravură pentru noi, în 1870, în rândurile armatei noastre.

Aceste amintiri ne sunt cu deosebire scumpe...“

Intr'adevăr: bărbații politici, cari au ridicat toasturi în sănătatea regelui Serbiei, au știut să găsească accente de sinceritate, cari sunt o dovadă că s'a creiat o legătură durabilă între Franța și actualul rege sârb, dacă nu și între Franța și regatul Serbiei.

Ceeace ne interesează însă pe noi din punct de vedere politic nu este explozia aceasta de duioșie a amintirilor din timpurile trecute, ci substratul politic al vizitei regelui Petru în capitala Franței.

Fără îndoială, că această vizită este un important act politic internațional. Regele Petru a conferit timp îndelungat cu primul-ministru Caillaux și cu ministrul de externe de Selves. Nici Delcassé, eroul victoriei marocane, n'a stat departe de aceste *consfătuiri secrete*. Probabil că s'au decis, cu acest prilej, lucruri foarte însemnate pentru politica de alianță franco-slavă și că s'au dat Serbiei anumite indicațiuni cu privire la politica ei în orient.

Acestea sunt însă supozițiuni. Lucru concret este, că atât președintele Fallières, cât și regele Petru, mai ales, au făcut declarațiuni cari arată cu prisosință, că între Franța și Serbia s'au creiat legături de alianță.

Președintele Fallières a zis: „Suntem legați de Serbia prin relațiuni tradiționale de cordială amicitie. Ne face plăcere să stăruim în a strânge în fiecare zi tot mai mult aceste legături. Aceasta este dorința Franței și voința guvernului republicii“. D. Fallières a terminat cu urări pentru viitorul Serbiei.

ziile lirice. Influența pe care a avut-o Veronica în *Concepțiunea poetică* a lui Eminescu, va fi dovedită într'un studiu aparte, după alte scrisori și memorii inedite. Insultele grave aduse Veronice, ating indirect și prestigiul familiei Micle reprezentată azi prin cele două fice d-nele: Valeria Sturza și Virginia Gruber care doresc să se facă lumină.

„Mama mea, sermana, a fost rău prigonită de răutatea omenească, nici în mormânt n'au găsit cu cale să-i dea pace. Faptul acesta mă atinge mult mai mult decât ași putea tălmăci; însă din nefericire găseșc, că tot ce-am întreprinde noi, fiecele sale e inutil, căci afirmările noastre pot fi luate sub beneficiu de inventar și să nu găsească nici un ecou înaintea opiniei publice. Deși scrisorile, ce din nefericire azi sunt înstrăinate, parte, au fost mult timp în posesiunea mea, totuș n'am avut tăria de suflet a le citi. Persoane din „Junimea“ cari cunoșteau multe detalii în această privință s'au dus și ei dintre noi; au murit prietenii, au rămas dușmanii, așa că azi, noi fiecele sale, n'avem la cine apela pentru a susține dreapta cauză a Veronicei Micle.

„Dacă, măcar unul din cei mulți, cari știu adevărul și cari au contribuit la nenorocirea mamei noastre ar avea o clipă de remușcare și ar veni să ne deie mână de ajutor, totul s'ar schimba. Cum stau însă acum lucrurile, nu pot alt nimic decât să plâng și să sufăr această nouă lovitură adusă sermanei noastre moarte**“.

** Fragmentul acesta de scrisoare iscălit de d-na Valeria Sturza s'a publicat în „Gazeta Moldovei“ pe anul 1903, ca răspuns atacurilor aduse Veronicei în revista pariziană „Le Penseur“.

Partea subliniată din josul fragmentului vizează pe d. Titu Maiorescu, care s'a amestecat în acest amor, vezi mai departe acest studiu.

Acum nu fac decât restabilesc ca istoric evenimentele *amurului pământesc*, a celor doi îndrăgostiți, amor, care a dat cel mai variat și mai nedemnsubiect de comentat contemporanilor răutăcioși.

Stabilind principiul, mă cobor fără șovăire în cripta amintirilor intime cari au legat vieța celor doi poeți. Incep cu familia Câmpeanu. Ilie și Ana Câmpeanu, părinții Veronicei, erau din Năsăud, în Transilvania.

Oameni simpli, mulțumiți cu soarta lor. Tatăl meseriaș, mama moașă.

În seara Invierii a anului 1850 s'a născut Veronica; așa e trecut numele ei în certificatul de bacalauriat, cu toate, că în registrele botezațiilor greco-catolice din Năsăud, s'a scris:

„Ana Câmpeanu, născută la 22 aprilie, 1850, botezată la 24 a aceleiași luni“.

Numele a suferit două schimbări. Ana, ales de părinți pentru a îndeplini o tradiție de familie, tradiție, care se păstrează cu religiozitate în multe case românești chiar și azi, în scop de a se perpetua numele unor persoane scumpe. Ana, s'a numit mătușa, nănașa, mama și ficea. Mai târziu acest nume s'a prefăcut în Veronia, și probabil, că poeta l'a modificat în Veronica, artisticul nume care a rămas în literatură.

Soții Câmpeanu au mai avut câțiva băieți cari au murit tineri, numai pe Radu l-au pierdut mai în vrâstă.

În toamna anului 1852 îndemnată de mai mulți transilvăneni, cari erau așezați în România, familia Câmpeanu părăsește Năsăudul pentru a se stabili definitiv în Iași. Anii nevinovați ai copilăriei, Veronica îi petrece în vechea capitală a Mol-

dovei. Pe tatăl său nu l-a cunoscut căci murise, însă pentru mama sa, care a îngrijit cu multă dragoste de educația ei, păstrase un cult deosebit. Ana Câmpeanu era o fire veselă, vorbăreț, cu un suflet deschis și o minte pătrunzătoare. Poeta moștenise temperamentul mamei. Cei, cari au cunoscut-o, mai ales colegile de școală, povestesc minuni despre inteligența Veronicei.

A urmat cu mare succes Școala Centrală de Fete luând bacalauriatul în 1863. În actul de studii, dat de comisiunea examinătoare alcătuită din: Titu Maiorescu, Vasile Alexandru Ureche, Ion Pangrăte, N. Culianu și O. Teodori, vedem, că Veronica Câmpeanu dobândește la toate obiectele „eminență și primă“, termini întrebuințați po atunci în aprecierea meritelor unei eleve la bacalauriat. Ștefan Micle o cunoaște tot în anul 1863, însă la examenele de fine de an.

Veronica avea notele cele mai bune din clasă. La germană, având un profesor bătrân care nu se ocupa serios, elevele nu știau nimica.

„În timp, când Micle asculta, colegile Veronicei o năcăjau cu vorbele: „Să te vedem Câmpeanu cum ai să excelezi la germană!“.

Chemată la lecție, Micle o rugă să traducă bucată *Der Geiger* (violonistul).

Dânsa, care nu știa nimica și amintindu-și de spusele fetelor, a citit numai titlu „Der Geiger“ pornindu-se pe un răs nervos, de care nu se mai putea opri.

„Micle i-a zis: „Mulțumesc domnișoară“ și a trimis-o în bancă. Așa s'au cunoscut pentru întâia oară*“.

(Va urma)

*) Virginia Gruber „Memoria“.

Și mai caracteristice sunt declarațiile regelui Petru, făcute în cursul discursului său dela recepțiunea dela Hotel de ville (primărie). După ce arată că națiunea sârbă a avut mult de suferit în trecut spune, că va avea mult de luptat și de aci înainte spre a-și vedea realizat idealul național. În această luptă poporul sârb va conta pe sprâjinul Franței, etc.

Aceste sunt manifestațiuni politice pe cari nu trebuie să le trecem cu vederea.

Este un fapt caracteristic că această nouă vizită slavă la Paris, împreună cu atâtea erupțiuni de simpatie între francezi și sârbi, s'a făcut tocmai acum când Europa se află în ajunul unei mari crize internaționale, care poate să se transforme într-o conflagrațiune generală.

Vizita aceasta ne arată că atât francezii cât și sârbii știu să-și urmărească interesele lor cari sunt acum în parte comune. Tripla-Alianță este dușmana comună a acestor două state și credem că nu greșim dacă vom califica vizita regelui Petru la Paris ca o manifestațiune ostilă împotriva Triplei-Alianțe sau mai bine zis împotriva alianței germano-austro-ungare. Este aceeași manifestațiune contra politicii germane ca vizita regelui Petru la Petersburg.

Noi românii stăm și privim, înregistrăm evenimentele și ne facem socotelile. Vizita aceasta era de mult proiectată și nimic din cursul ei nu ne-a surprins.

„Nu ne-a fost comunicat exact“...

Cu aceste cuvinte își motivează „Tribuna“ cea mai recentă a ei infamie, săvârșită contra d-lui deputat, Teodor Mihali.

Oțelitul ei corespondent din Budapesta, a fabricat un răspuns ce l'ar fi dat primul ministru d-lui dr. Mihali, — răspuns din care președintele clubului deputaților naționaliști să iasă micșorat în ce privește intransigența sa. Redacția „Tribunei“ s'a grăbit să publice cu litere grase știrea tendențioasă, scornită de „omul lor de încredere“ din Budapesta.

A doua zi, bieții redactori ai și mai bieteii „Tribuna“ se încredințează din buletinul parlamentar că e absolut fals, răspunsul ce l'au publicat ei, dat de Khuen Héderváry la cuvântarea de luni a d-lui Mihali. Și revin acum cu scuza, că „nu ne-a fost comunicat exact“...

Nefericit confrate, ce ești! De ai salariati cari nu-ți comunică exact informațiile — apoi lapădă-te de ei! Dă-i afară!

De ai corespondenți, cari în loc de fapte îți telefonează calomniile la adresa conducătorilor unui partid, ai unui neam — cum de mai tolerezi aceasta la nesfârșit, de ce nu-ți schimbi oamenii?

Dacă în redacția ta ai o secătură, care publică o notiță infamă „Cât o fi costat“, ce stârnește indignare în sufletul celui mai distins, celui mai mare maestru al cugetării românești, — Ion Luca Caragiale — îți mai este iertat să ocrotești și să dai adăpost secăturii în chestie?

Cu declarații că „nu ne identificăm cu cele scrise“, că „nu ni s'a comunicat exact“ — nu se reabilitează reputația compromisă a unui ziar și nici nu se dă satisfacție unor oameni onorabili, atacați și ponegriți din senin.

România în caz de războiu. Ziarul „Vaterland“ din Viena publică următorul articol:

De câteori se produce o turburare în raporturile din Turcia, această turburare găsește ecou în statele balcanice, dar România, deși un factor militar foarte important, nu este nici odată atrasă în acest joc. Acum un an și jumătate se zicea că România a încheiat cu Turcia un tratat de defensivă îndreptat în special în contra Bulgariei. Această știre a fost desmintită în mod oficial, dar desmintirea nu a fost crezută la Sofia. Trebuie admis că există o înțelegere cu Turcia, probabil chiar sub egida triplei alianțe și că în cazuri grave convenția va fi imediat încheiată. Pentru o claritate a situației trebuie remarcat că cedarea silită a Basarabiei după războiul rus-turc face imposibilă pentru ani îndelungați o apropiere de Petersburg. Evenimentele amicale ale regelui României sunt îndreptate spre monarhia Germaniei și Austro-Ungariei și aceste sentimente sunt împărtășite și de țară cu toată nemulțumirea ce domnește din cauza situației celor patru milioane de români din Ungaria.

Trebuie observat că prin raporturile economice și financiare România este strâns legată de aceste două state. Punctul cel mai greu pentru România stă în atitudinea ei față de Bulgaria. Pe deoparte România nu vrea ca situația de putere a Bulgariei să se mărească și în special nu vrea să obțină acces spre Marea-Neagră și Egee, iar pe de alta România nu vrea să lupte pentru Turcia pe gratis. România este însă interesată într'un punct identic cu Constantinopolul, în acela că nu vrea să admită modificări în posesiunile teritoriale din Balcani.

Aceasta nu este numai părerea guvernului conservator; ea este împărtășită și de opoziția liberală și de aceea o încercare a Bulgariei în vederea unei apropieri cu România nu poate reuși. În România nu se urmărește războiul Bulgariei dar i-se refuză orice sprijin.

Din cameră. Ședința de azi se deschide la orele 10 și jumătate. Prezidează Návay Lajos. La ordinea zilei discuția bugetului rezortului de interne.

Vorbește întâi Polónyi Géza, criticând procedura prim-ministrului, care — fiind reținut de alte afaceri — și-a designat ca locțiitor la raportul de interne pe ziua de azi pe Jakabffy Imre. Spune, că creiându-se o astfel de precedentă, miniștrii nici nu vor mai lua parte la ședințe, așa că desbaterea chestiunilor, cari aparțin rezorturilor lor, se va face pe viitor în absența miniștrilor interesați. — Președintele îi dovedește că, din contră, sunt o mulțime de cazuri de precedentă în viața parlamentară a Ungariei. Doar nici colegul de odinioară al lui Polónyi, — zice președintele acompaniat de hohotul camerei întregi — d. Kossuth n'a procedat

altfel, când cu reumatismele cronice. De câte ori și-a încredințat Kossuth conducerea rezortului, secretarului său Szterényi.

Ia apoi cuvântul Hock János, care în întreg discursul său polemizează cu vorbirea de ieri a lui Szmrecsányi.

Se pregătește o împăcare anglo-germană? Presa și publicul din Londra continuă încă a păstra rezerva față de declarațiile ministrului de Kiderlen Wächter. Din manifestațiunile de vineri se poate deduce, că se pregătește o împăcare cu Germania. Curentul dușman contra lui Grey, care s'a observat la începutul săptămânei între liberali și conservatori, n'a prins. Adversarii lui în parlament par a fi ajuns la convingerea, că o retragere a lui Grey va constitui pentru Germania un triumf mai mare ca acela al căderii lui Delcassé și nu va avea ca rezultat raporturi multumitoare durabile între Anglia și Germania. Ziarul „Daily News“ crede însă, că ultimele evenimente fac să se bănniască, că va trebui să se producă o schimbare în obligațiunile pe cari le impune Angliei acordul cu Franța.

„Westminster Gazette“ scrie: Atitudinea partidului liberal a devenit neliniștitoare din cauza tăcerii sale continue asupra chestiunilor externe. Să sperăm, că camera comunelor va arăta în discuțiunea de luni, că nici păstrarea propriilor noastre drepturi, nici amicitia noastră cu o putere nu comportă ostilitatea cu o a treia putere.

Nou atac monarhist în Portugalia. Ziarul „Berliner Tageblatt“ anunță din Lisabona, că un mic detașament de monarhiști a pătruns pe teritoriul portughez, dar a fost respins de trupele guvernamentale. Procedura aceasta o considerată ca o reîncepere a ostilităților. După cum se afirmă, ducele de Oporto ar fi luat comanda celor două trupe monarhiste aparținând partidului lui don Miguel de Braganza, dat fiind că neînțelegerile dintre șefii partidelor Manuelist și Miguelist au fost aplanate. Clerul portughez se află în cea mai mare mizerie. Ziarul „Il Munda“ publică o circulară a episcopului Algarno prin care acesta cere să se facă o colecție publică pentru cler. Vaticanul, cu toate făgăduelile date n'a făcut nimic până acum. După cum se afirmă, guvernul olandez ar fi oferit guvernului portughez suma de 20 milioane pentru vinderea părții portugheze a insulei Timor din oceanul indian.

Tratatul franco-englez din 1904.

Clauzele secrete ale tratatului franco-englez din 1904 înregistrează adesiunea în principiu a Franței la suprimarea capitulațiunilor în Egipt, în ziua în care Anglia ar dori această condițiune. Anglia primește să cerceteze propunerile Franței pentru introducerea în Maroc a unor reforme de acelaș fel. Franța și Anglia convin ca oarecare teritoriu din Maroc, adiacent cu Melilla și Ceuta, va trebui în ziua în care sultanul va înceta de a exercita asupra lui vre-o autoritate, de a cădea în sfera de influență a Spaniei și ca administrațiunea coastei dela Melilla până la înălțimile de pe coasta dreaptă, afară de Sabon, să fie confiata Spaniei cu condițiune ca aceasta să adereze la unele dispozițiuni din convențiunea franco-engleză din 8-Aprilie 1904.

Spania contra Franței? Senatorul și generalul în activitate Carransa publică în ziarul „Diario di adix“ din Madrid un lung articol care face foarte mare senzație. Generalul Carransa declară că sentimentele cari domnesc acum în Spania față de Franța sunt perfect îndreptățite în urma

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

atitudinii Franței în Maroc, și acuză pe Franța că a înșelat poporul spaniol, ca și când spaniolii ar fi chinezi. Lipsește numai o picătură — zice generalul Carransa — pentruca oceanul indignării spaniole să izbucnească. Totuși nu se va ajunge la un războiu, deoarece Spania nu e în stare să ducă un războiu împotriva Franței. Spania ar trebui însă să spună verde Franței:

„Prietenia noastră s'a sfârșit. Ne vom pregăti spre a vă răni când veți fi atacați. Războiul dintre Franța și Germania va izbucni odată și odată. În ziua aceea spaniolii vor fi sprijinitorii cei mai buni ai Germaniei“.

Generalul Carransa arată apoi marile avantaje pe cari le-ar avea Spania dintr'o amiciție cu Germania.

*

Din camera bulgară. Cu prilejul discuției adresei în sobranie, Geșow a declarat ca răspuns invinuirilor opoziției: „Suntem cu toții cei cari dorim în mod sincer pacea și cari apără condițiile indispensabile menținerii păcii, adică cei cari vor să păstreze Peninsula Balcanică popoarelor din Balcani. Dacă turcii vor și ei astfel de pace, pot să o garanteze și suntem de partea lor“.

Oratorul a relevat mai pe urmă dorința sinceră a guvernului bulgar de a întretine relațiuni de bună vecinătate cu imperiul otoman, relațiuni cari sunt indispensabile intereselor vitale ale celor două popoare, guvernul bulgar e convins de foloasele politice sale pașnice și nimic nu-l poate să-l facă să creadă că turcii nu vor recunoaște și ei aceste foloase comune pentru ambele țări. Să sperăm că în urma experiențelor din anii trecuți, precum și din acele actuale turcii se vor încredința de necesitatea de a întretine relațiuni amicale cu bulgarii precum și de a îmbunătăți condițiile popoarelor din Macedonia în scop de a înlătura emigrarea bulgarilor din această provincie. Această emigrare aduce cele mai mari pagube ambelor țări, deoarece despopulează provinciile turcești și produce o prea mare aglomerație în districtele bulgare de pe graniță, dând astfel naștere unui adevărat problemă macedonean. Să se pună sfârșit acestei situații și turcii să răspundă prin acte cererilor legitime ale bulgarilor și nimeni mai mult decât poporul bulgar nu va fi mai bine dispus față de imperiul otoman.

O întâmpinare

a d-lui protopop Procopiu Givulescu din Radna

Părintele protopop *Procopiu Givulescu* din Radna ne trimite o scrisoare, în care ne arată un fel de indignare a sa pentru motivul, că l-am rugat în n-rul nostru de ieri, ca să iee măsurile de lipsă pentru izbândă steagului național la alegerea unui reprezentant comitatens în cercul *Vărădiei*. Părintele protopop ne întreabă ce pregătiri a făcut clubul național român comitatens în afacerea aceasta?

Cine este candidatul?

Frumoase întrebări ne pune părintele protopop. Este a se alege un singur reprezentant acum în cercul d-sale. Și d-sa atât de mult s'a interesat de *afacerea aceasta națională*, încât vine să întrebe de ce a făcut clubul comitatens în loc să ne dea explicații, pentru ce nu a făcut d-sa nimic în cauză?

E curat procedură tribunistă. Ai avea tu datorința să faci ceva, pune-o în căruța clubului comitatens ori chiar a *comitetului național*, și dă-i o lecție, de ce nu a grijit de alegerea unui reprezentant comitatens la *Vărădiea*? Dar atunci ce fel de datorințe naționale ai d-ta, părinte protopoape? Să

iscălești adrese de aderență alături de Miron Grecu și cu Pompeiu Dorca? Așa nu ne jucăm. Poftim și-ți fă datoria și după ce ți-ai făcut-o deplin pe a d-tale apoi vino să tragi altora lecție.

Părintele protopop se provoacă la stările din cercul *Vărădiei*. Cunoaștem acele stări.

Știm ce grea este acolo lupta națională. Ne mirăm numai, că părintele protopop n'a văzut stările acestea atunci, când „*Tribuna*“ puneă toată vina pentru căderile noastre la alegerile congregaționale pe *fostul club comitatens* (căci acum, grație grupării tribuniste, nici nu există în comitatul Aradului club comitatens) și d-sa, care cunoaște atât de bine *adevăratele cauze* ale acelor căderi, n'a venit să lămuirească afacerea, ci a lăsat ca „*Tribuna*“ să inducă în eroare opinia publică, *terfelind* din pricina acelor căderi pe conducătorii din Arad ai partidului național român. În scrisoarea sa de acum, părintele protopop „tribunist“ ne spune, că acum trei ani d. V. Goldiș, pe atunci deputatul cercului, tocmai la *Vărădiea* a fost escortat cu jandarmi din localul de alegere, care va să zică, trebuie că și-a făcut deplin datoria sa națională cu ocaziunea acelor alegeri și totuși d. protopop n'a aflat de cuviință să desmintă infama minciună, când „*Tribuna*“ afirma, că d. Goldiș, după ce a fost ales deputat, nici odată nu și-a pus piciorul în cercul *Radnei*. Dar *terfelirea pe nedreptul a fostului d-tale deputat* absolut nu te impoartă, ci toată grija-ți este să te închini conliturgisitorului lui Mangra?

Frumoase moravuri, părinte protopoape!

Lupta Românilor din Ungaria

Sub acest titlu ziarul „*Universul*“ din București cu datul de 13 nov. v. publică următorul articol la loc de frunte:

După un îndelungat răstimp de neactivitate, suspendându-se în sfârșit obstrucțiunea opoziției din camera ungurească, s'a putut trece la discuția proiectelor mai urgente, cum sunt proiectele militare și bugetul. Deputații români ies și ei din rezerva cu care priveau la frământările sterpe dintre partidele maghiare, și își fac iarăș datoria de a-și spune cuvântul, în numele poporului român din Transilvania și Ungaria, și al drepturilor lui călcate în picioare.

Caracteristică ni-se pare atitudinea, cu acest prilej, a unui ziar oficios maghiar. În urma discursului deputatului Teodor Mihali, al cărui resumat telegrafic l-am dat într'un număr trecut, acel ziar n'a găsit cu cale altceva, decât să treacă înainte cu un gest de dispreț, spunând, că discursul deputatului român nu cuprinde „nimica nou...“

Dar, ni-se pare nouă, tocmai asta e nenorocirea, că un discurs al unui deputat român în camera ungurească nu mai poate să cuprindă „nimica nou“, — el nu poate adică să constate nici cea mai bună schimbare în bine a situației românilor din regatul Ungariei, căci o schimbare în mai rău, cu greu s'ar mai putea închipui.

E cu adevărat un ciudat fel de a se trata o astfel de chestiune! Iată, vine deputatul Teodor Mihali, vorbind la bugetul ministerului de interne, și arată, că administrația întreagă a țării, transformată în in-

strument de maghiarizare, nu numai că nu este ocrotitoare pentru nemaghiari, dar e nedreaptă și prigonitoare față de ei, — sau vine deputatul Alexandru Vaida și constată că, istovindu-se toate forțele țării cu urmărirea himerei de maghiarizare, nu mai rămâne nimica pentru o muncă rodnică, de îmbunătățire, de sănătoasă asigurare a traiului populațiunilor, — totul este lăsat în părăsire, în părăginitură și în stricăciune.

...Iar la toate acestea, răspunsul: *Lucru vechiu!* „Nimica nou...“ — Ca și când asemenea stări, prin faptul vechimei lor, ar câștiga și dreptul de perpetuare, fără putință de a li-se mai împotrivi cineva, sau cel puțin de a le critica, deschizând ochii celor ce stăruind în ele orbește, numai pe căi mântuitoare pentru țara întreagă nu merg.

Ceeace poate să fie nou în „filipicele naționaliste“, — cum le zice ziarul maghiar discursurilor deputaților români, au să fie cazurile cari ilustrează pe fiecare zi tot mai mult, aceleași stări și aceleași constatări. Dar acestea, tot adunându-se și grămădindu-se, nu se va putea întâmpla oare ca, până în cele din urmă, să umple și să facă să se reverse cupa tuturor răbdărilor? Și atunci să se producă cu adevărat ceva nou în țările coroanei ungare?...

Și decât un astfel de nou, nu ar fi oare de o mie de ori mai bine și mai înțeleptesc lucru, ca nou să fie înfățișat altceva în Ungaria, — și anume: tratarea în chip omenesc, pe temeiul de egalitate deplină, a tuturor popoarelor ce alcătuiesc acel stat?...

Deputații români din Camera ungară, atrăgând cu orice prilej atențiunea tuturor asupra unor asemenea lucruri vechi, nu-și fac decât o datorie patriotică, nu numai față de neamul lor, ci și față de regatul Ungariei.

Suntem perfect de acord cu această apreciere. Asupra unui singur lucru suntem în nedumerire. Nu înțelegem, pentruce confratele nostru vorbește despre „*Tribuna*“, ca despre un „*ziar oficios maghiar?*“ Căci noi așa știm, că „*Tribuna*“ a apreciat vorbirile deputaților noștri în chipul remarcat de confratele nostru bucureștean.

Maghiarii „asupriți“ din Croația

Un prieten al ziarului nostru, care trăiește în prezent în Croația, ne-a trimis un exemplar din „*Szlavoniai Magyar Ujság*“, organul de publicitate al „maghiarilor, cari trăiesc în Croația și Slavonia“.

Numărul trimis conține un senzațional articol de fond intitulat „Maghiarisează școlile maghiare?“, care pledează pentru menținerea neștirbită a școlilor maghiare din Croația și Slavonia, întemeiându-se pe tot aceleși argumente, cari le invocăm noi românii, întru apărarea intactă a școlilor noastre naționale.

Aflăm în articol pasaje, cari par a fi imprumutate direct din arsenalul de argumente expuse de fruntașii politice românești în parlament.

Autorul articolului, îngrijat de soarta școlilor maghiare se provoacă înainte de toate la legea despre egala îndreptățire a naționalităților, al cărui al 17 §. spune următoarele: „că statul este dator să se îngrijească, ca cetățenii de oricare naționalitate din patrie, cari trăiesc în masse compacte, să aibă posibilitatea, de a se cultiva în limba lor maternă, până la acel grad, unde se încep studiile înalte, academice“.

Aminteste apoi, că în Ungaria naționalitățile au școlile lor naționale și institutele lor de învățământ mai înalt, cari însă nici decât nu conlucra în detrimentul elementului maghiar. Retace însă foarte prudent, din punctul de vedere al concluziunilor sale, faptul, că maghiarii din Ungaria

ținesc desființarea școlii nemaghiare, înfăptuind mereu maghiarizarea școlilor naționalităților.

Protestează apoi în articol contra afirmației, că școlile maghiare din Croația și Slavonia ar avea menirea să maghiarizeze copiii croați și declară solemn, că „școlile maghiare au un singur scop, ca maghiarii cari trăiesc în țările anexate, să-și învețe limba lor maternă, ca astfel să-și poată păstra caracterul și însușirile rasei lor”.

Noi românii firește, cari suntem aproape 4 milioane în țara aceasta și împreună cu celelalte naționalități facem mai mult, decât jumătate din populația țării, noi nu avem dreptul de a pretinde respectarea acestui drept elementar și cardinal al existenței noastre ca națiune, maghiarii din Croația însă, cari trăiesc acolo în număr aproape disparent, ei se prezintă ca niște asupriți, pentru că li-s'a adus cu drept cuvânt acuza, că chiar și în Croația se intenționează maghiarizarea elementelor autohtone nemaghiare subvenționându-se în mod secret din partea guvernului maghiar școlile maghiare din Croația.

La sfârșit, ca concluziunile articolului să pară documentate din toate punctele de vedere, se face o jonglerie de cuvinte amintind despre umanism, dreptate, echitate, civilizație și cultură.

Difficile est satiram non scribere.

Rușinea dela Șoșdea

Ni-se cere publicarea următoarelor rânduri: In comuna Șoșdea de lângă Bocșa, s'a ținut zilele trecute alegerea reprezentanței comunale. Spre uimirea lumii românești constatăm cu durere, că deși dintre 1529 locuitori 1211 sunt români, au fost aleși în reprezentanța comună cu excepțiunea unuia numai străini, șvabi colonizați în hotarul comunei, ca 60—70 de numere.

O rușine nemai pomenită a făcut Șoșdea, românilor de pretutindeni.

Asta e urmarea, că n-am avut preot nici odată.

Săptămânile trecute s'a ținut alegerea de preot în Șoșdea, cu care prilej cu durere trebuie să constatăm, că nu s'a făcut încă ordine în comună.

Interesele acestei comune cer, ca preotul să-și ocupe locul fără întârziere și să plivească polomida ce mâne-poimâne va îneca o comună românească, despre care numai bine ar trebui să auzim.

Învățătorul ales funcționează numai din 1 septembrie și probabil că necunoscând referințele locale nu s'a amestecat în lucrurile ce ating de aproape interesele comunei.

Sperăm însă, că ocupându-și preotul postul său, va aranja cu mâna de fier afacerile acestei comune și atunci vom putea auzi și lucruri bune. Să sperăm, că nici fruntașii acestei comune nu vor mai îndrăgi străinii, căci:

„Cine-a îndrăgit străinii,
Mânca-i-ar inima câinii;
Mânca-i-ar casa pustia
Și neamul nemernicia!”

Călătorul.

Războiul italo-turc

Se afirmă, că Italia a renunțat la planul ei, de a închide Dardanelele. Operațiunile de războiu ale Italiei au fost împiedecate de către puterile triplei alianțe, Anglia, Franța și Rusia. La protestul acesta, se afirmă, au aderat și monarhia austro-ungară și Germania, ca semnatare ale acordului dela Londra, care acord, se știe, declarase neutralitatea apelor Dardanelelor.

După știri din Tripolis, generalul Caneva a început astăzi atacul general contra pozițiilor turcești. Italienilor li-a reușit pe toată linia să respingă armata turco-arabă aliată. Deodată cu trupele generalului Caneva, și trupele italiene debarcate la Derna au reușit să înainteze, totuși mai târziu ele s'au retras la Derna.

Bulgarii și închiderea Dardanelelor.

Sofia. — În cercurile guvernamentale de aci planul de închidere al Dardanelelor a pricinuit mare neliniște. E teamă, că închiderea aceasta va pricinui turburări în Turcia europeană. În cazul închiderii Dardanelelor guvernul bulgar va ordona mobilizarea întregii armate bulgare. Se crede, că vizita regelui Ferdinand făcută în cel mai mare incognito la Viena, stă în legătură cu acțiunea Italiei în Dardanele.

Înaintarea generală a italienilor.

Roma. — Agenția Ștefani anunță din Tripolis cu data de 26 nov.: Înaintarea generală începută azi a frontului sudic al trupelor noastre a avut un succes strălucit și ea s'a sfârșit cu retragerea dușmanului din pozițiile lui bine întărite. Tactica acestei acțiuni a fost să se ajungă o astfel de linie, care să se extindă dela poziția sudică a bateriei dela Hamidie și dela Henni până la forțul dela Mesri. Lupta aceasta, care a fost foarte înverșunată și a durat ziua întreagă, s'a sfârșit victorioasă pentru noi și ea va avea influență decisivă asupra întregii expedițiuni. Trupele aripei noastre dela ost au dovedit multă însuflețire și tenacitate. Dușmanul a dovedit o rezistență foarte mare și el a pus foarte mari piedeci în calea înaintării trupelor noastre.

Pe la 4 ore d. a. înaintarea era generală pe toată linia. Reg. 33 a ocupat poziții noi, unde după puțină vreme au sosit și grenadirii, în vreme ce bersaglierii au ocupat localitatea Henni, alungând pe dușman, care peste tot locul s'a retras în disordine. În ciuda terenului foarte nefavorabil și a rezistenței mari, trupele noastre au dovedit o curaj și tenacitate extraordinară. Ele au înaintat prin focul deschis al dușmanului, pe teren nescutit, atacând tranșeele turcești, localitatea Henni și forțul Mesri cu o înverșunare adevărat eroică. În general, spiritul trupelor noastre s'a dovedit mai strălucit și mai puternic, decât vestitul fanatism al arabilor și turcilor. Lupta s'a dat sub conducerea generalului Caneva.

Drapelul marinei italiene.

Roma. — Regele Victor Emanuel a trimis marinarilor un drapel special, care va fi păstrat pe vasul amiral și cu prilejul debarcărilor va fi purtat în fruntea trupelor de marinari. În semnul eroismului dovedit de corpul debarcat la Tripolis, regele a decorat drapelul acesta cu o medalie de aur pentru eroism.

Vapor austriac bombardat de italieni.

Paris. — Din Algeria se anunță ziarurilor de aici că vaporul austriac „Martha Washington” aparținând societății de navigațiune „Austro-Americană” a sosit ieri acolo.

Vaporul care se afla pe drum spre Newyork, a întâlnit în noaptea de 20 nov. st. n. lângă Cefalonia 12 vase de războiu italiene, cari după ce l-au luminat întâiu cu reflectoare, au deschis o vie canonadă asupra lui, fără însă a răni pe cineva.

În urma semnalelor luminoase transmise escadrei italiene de către comandantul vaporului austriac, escadra italiană a încetat focul și un mare vas de războiu italian a trecut cu mare viteză pe dinaintea vaporului „Martha Washington” pentru a se uni cu celelalte vase ale flotei italiene.

Interview cu principele moștenitor turec.

Londra. — Un corespondent al ziarului „Daily Chronicle” a fost primit în audiență de către principele moștenitor turec Iusuf Eddin.

Acesta a declarat că toată lumea islamistă e solidară în lupta ei contra Italiei:

„Vom lupta — a zis prințul — până în capăt. Nu vom ranuța și nu putem renunța la Tripolis.

„Un compromis e cu neputință.

„Tripolisul trebuie să rămână o provincie turcească.

„Știrea despre o iminentă recucerire a orașului Tripolis e adevărată.

„Dacă n'a și fost cucerit, va fi.

„Puterea noastră la Tripolis e la înălțimea tuturor posibilităților.

„Acțiunea în Dardanele, cu care amenință Italia, nu va avea loc, căci, după cum cred, protestarea Puterilor împotriva acestuia e definitivă”.

Luptele dela Tripolis.

Tripolis. — Agenția Ștefani comunică: Pe ziua de ieri nici o noutate afară de micile lupte obicinuite, în cari arabii ar fi avut, după informatorii noștri, 20 morți și 9 răniți. Noi am avut 5 ușor răniți din regimentul 84 de infanterie. Furtuna a continuat toată ziua, împiedicând esirea aeroplanelor și balonului „Draken”. În perchițiunile ce se fac în oaze, se găsesc încă arme și munițiuni ascunse în pământ.

Roma. — Agenția Ștefani comunică: Știrea răspândită la Constantinopol că aeroplanele noastre ar fi lăsat să cadă bombe deasupra spitalului din Ainzara este categoric desmintită din Tripolis. La Ainzara nu există de obicei stabilimente turcești nici civile, nici militare. Aeroplanele noastre și balonul „Draken” au constatat existența unui lagăr cu corturi de forma tipului întrebuintat în arma turcă fără nici un semn de neutralitate. Existența acestei taberi fusese deja semnalată de informatorii noștri cari nu au vorbit nici de cum de existența spitalului și prin urmare aceasta trebuie exclusă.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

Viena

— 27 nov. n.

Italia, Austria și românii. — Călătoria lui Tisza în România și politica de naționalități în Ungaria. — Partidele din Austria în contra șovinismului maghiar. — Tratatul de împăcare germano-boeme și polone-rutene.

Interesul marelui mari ale poporului se îndreaptă tot mai mult asupra politicii externe. Îndeosebi știrea despre apariția a lor 40 de vase de războiu în Dardanele preocupă cu mult mai mult opinia noastră publică, decât evenimentele zilnice din diferitele cluburi parlamentare. Chiar în cercurile politice, cari nu se pot acuza de loc de spirit anti-italian, nu se privesc cu ochi buni demersurile Italiei și foarte mulți își exprimă pe față temerea, că evenimentele recente vor da naștere la complicațiuni diplomatice, ci mai mult, vor avea de rezultat *discompunerea triplei alianțe*.

Un politician fruntaș din România a făcut mai zilele trecute o declarație cu privire la războiul italo-turc, spunând că prin procedura sa neașteptată Italia i-a creiat României o situație foarte nefavorabilă, întrucât orice slăbire a Turciei înseamnă încurajarea tendințelor de expansiune ale politicii panbulgare respective panruse, cu un cuvânt încurajarea aspirațiilor panslave, cari periclitează în măsură mare existența României. Orice acțiune bulgară înseamnă pentru România signalul de alarmă: fi gata de războiu!..

Aliații firești ai regatului român sunt însă: monarhia habsburgică și — Turcia. Situația creiată României prin războiul italo-turc preocupă așadar și cercurile din Viena.

Dar nu cu mai puțin interes se vorbește în cercurile noastre politice despre pășirea energică a deputaților români, dr. Mihali, dr. Vaida și dr. Șt. C. Pop, în camera ungară, și tot așa despre șovinismul maghiar, care cu prilejul acesta din nou și-a arătat colții. De zece ani tulbură politica de naționalități a maghiarilor relațiile prietenești dintre monarhie și dintre regatul român, avizate la sprijin reciproc.

Deosebit de ciudată impresie ni-a făcut totuși vestea, că cel mai tipic reprezentant al reacționarismului ungar, conducătorul spiritual al acelei grupări parlamentare din Ungaria, care luptă din răzputeri în contra primului și celui mai în-

semnat postulatul al majorității nemaghiare din țară și al unei bune părți a maghiarimii însăși, în contra introducerii votului universal, egal, secret și după comune, — acest conte reacționar s'a decis să întreprindă o călătorie în România, pentru a îmblânzi spiritele îndușmănite dintre maghiari și români și a netezi calea unei conviețuirii pașnice.

Difficile est, satyram non scribere.

Trebuie să relevăm fenomenul caracteristic, că Tisza, fiind deplin convins de faptul că mai mult nu se va putea susține actuala politică de naționalități, se străduiește acum să-i i-a ascunzul și crede a o putea face prin amăgirea românilor la o împăcare, în condiții prea puțin favorabile și fără valoare pentru români, și sperază că în chipul acesta îi va succeda să desbina naționalitățile din Ungaria.

Chiar la sesiunea din urmă a delegațiilor s'a accentuat intențiunea aceasta dezastruoasă a lui Tisza, care s'ar putea convinge odată, ce păreri stăpânesc, la noi, atât în cercurile parlamentare cât și în cele din afară de parlament asupra raportului dintre cele două state ce compun monarhia, și ar putea să vadă în fine și el, ce sentimente dominează între popoarele austriace, când zilnic li-e dat să privească la opresiunea fraților și conaționalilor de sub oblăd: irea ungară...

„Poate în nici un punct nu domnește atâta armonie în al doilea parlament al poporului din Austria ca în convingerea, că toate partidele politice din Austria trebuie să se unească, atunci când e vorba de a respinge șovinismul și separatismul maghiar, care periclitează îndreptățirea și condițiunile de existență ale întregii monarhii, pricinuind prin politica sa nefastă ruina economică a tuturor popoarelor nemaghiare, atât dincoaci cât și dincolo de Laita”, — a zis, cu multă dreptate, cu ocaziunea desbaterilor asupra scumpirii alimentelor, unul dintre fruntașii politicii boemilor.

Și a mai adăugat: „Noi, slavii, cari formăm majoritatea populațiunii în imperiu, nu suntem nici dușmanii germanilor, nici ai maghiarilor și nici ai popoarelor romanice, dar dupăcum nu suferim o politică de germanizare, tot așa nu vom suferi mai departe nici politica de exterminare a fraților noștri din Ungaria și Croația. Dacă scopul dualismului e exterminarea popoarelor, atunci acesta, mai curând ori mai târziu, va fi și va trebui să fie desființat.

Ce privește în special raportul boemilor față de germani, trebuie să o spunem cu bucurie, că spiritul de pace și bunăînțelegere sporește tot mai mult în cele două tabere. Dar aplicarea spre pace a elementelor mai moderate din ambele tabere poate fi ținută pe loc, având în vedere teama de o eventuală opoziție și separare a elementelor radicale germane cehe, adecă atât de secesiunea uniunei naționale germane cât și de aceea a clubului boem.

Chiar și clubul polon e amenințat cu o secesiune a elementelor șovine, panpolone. Indemnul principal la aceasta îl dau tratativele de împăcare polono-rutene, cari sunt fixate deja pe timpul cel mai apropiat. Dar șansele acestor tratative nu sunt prea favorabile în timpul de față. Nici una dintre părțile litigante nu se poate uni asupra cadrelor și conținutului acestei împăcări.

Rutenii cer o reformă electorală pe cele mai largi baze democratice pentru dieta provincială din Galiția, și resping a limine concesiunea de a avea numai $\frac{1}{3}$ din numărul mandatelor din Galiția. Pe de altă parte reprezentanții clubului polon doresc ca problemele culturale ale Galiției să fie discutate și regulate numai în dieta ei proprie, pe când rutenii sunt de părerea că chestiunile culturale aparțin cercului de competență al parlamentului imperial din Viena, iar nu același al dietelor provinciale. Intre astfel de împrejurări e tot atât de nesigur rezultatul tratativelor polono-rutene, ca și al celor germano-boeme.

DIN BUCOVINA

Cernăuți

— 25 nov. n. 1911.

După sanarea centralei. — Noua direcțiune. — In goană după onoruri.

Cu schimbarea guvernului a sosit și sanarea centralei, care a pricinuit atâta frică și groază. Suntem deci la capătul acestei încercări financiare, care de astădată ne-a lăsat nevătămați. Țăranul își poate căuta fără grijă, mai departe, de puținul său avut, iar strigătele de desperare ale celor slabi deINGER vor înceta. Ziarele nu vor mai aduce știri relative la catastrofa din Bucovina. Lucrurile își vor urma cursul lor regulat.

E bine să amintim, când aduc această știre îmbucurătoare, prin a cărui stăruință și în ce condiții s'a făcut. Printre acei bărbați valoroși, cari au scăpat dela prăpastie mii de țărani, e președintele clubului parlamentar român d. Teofil Simionovici, mareșalul țării d. Alexandru Hurmuzachi și deputatul Aurel Onciul. Trebuie să relevăm și interesul viu, ce l-a arătat guvernul și consistorul resp. fondul religionar cu acest prilej. În nenumărate rânduri au fost chemați președintele țării și bărbații competenți dela fondul religionar, ca să se pună în conțelegere cu respectivii miniștri. Era doară evident că prin această catastrofă ar fi fost nimicită aproape întreaga populație din Bucovina.

Condițiile, în cari s'a făcut sanarea sunt destul de favorabile. Băncile sătești nu vor fi silite să restituască în grabă împrumuturile băncii cehe. Întreprinderile de lemne trec pe seama societății „Bucovina” pe timp de 10 ani, care le va exploata împreună cu banca anglo-austriacă și cea ceahă.

Contra funcționarilor dela feresteul din Rădăuți s'a deschis o anchetă și un judecător a și început cercetările necesare.

În scurt timp vom fi puși în plăcuta situație de a cunoaște factorii vinovați, iar cei nevinovați vor scăpa de gravele acuze, pe cari le-au primit din partea unor persoane.

*

Demisionând în ajunul acestei mari crize majoritatea direcțiunii Centralei, s'a constituit un nou comitet executiv, în locul d. Florea Lupu se află acum d. deputat George Sârbu.

Ceialtați membri sunt în parte realeși. Vom vedea, ce va începe această direcțiune, din care lipsește d. Lupu.

*

Sunt mulți oameni, cari râvnesc din răspuțeri la onoruri, decorări, privilegii, brăuri roșii etc.

Această specie umilă de oameni compromite adeseori interesele neamului său, numai să-și vadă realizat scopul său. Acestor oameni răi, cari trăiesc numai din uneltiri înșoșitoare nu le poți încredința nici o taină, având vecinic frica, să nu fi trădat în modul cel mai perfid. Se întâmplă adeseori, că mărturisești unui atare individ aleanul inimii tale, durerea, care te frământă, ideile și părerile tale, ca unui amic, fără să-ți dai seama, că sub haina sa e ascuns un suflet murdar, care abia așteaptă să te prindă în rețeaua sa.

Fiindcă se află oameni de aceștia pretutindeni în întreaga societate omenească, firește că sunt și la noi în Bucovina. Ce nu e la noi? Lucrurile cele mai miraculoase le întâlnești pe acest petec de pământ. Bucovina-i foarte mănoasă, produce grân și neghină.

În vechea capitală a Moldovei, Suceava, unde se puneau la cale destinele țării în vremuri grele, se află pe lângă atâți români vrednici, conștii de menirea lor înaltă și unii, cari oaută să fie plăcuți în ochii guvernului. Îndeosebi o nobilă și veche familie românească, care ne-a cauzat destule rele. Un merit exclusiv al ei, e că marele învățat Nicolae Iorga nu este îngăduit de a călca pe pământul Bucovinei. Asta numai așa în treacăt, căci ne oprim la cea mai nouă invenție. În Suceava există un gimnaziu, cercetat în cea mai mare parte de

feciori de țăran, cari spre mândria noastră poartă mândrul port național românesc.

Desigur, că această manifestație a pus pe mulți patrioți pe gânduri. E un pericol amenințător pentru stat, dacă acești tineri „in valachischer Kleidung” vor fi crescuți în spirit național. Datoria celor, ce țin cu trup și suflet la unitatea acestei monarhii e s'o scape de această amenințare. S'a și ridicat un membru al corpului didactic de acolo, care susține ideea, ca să se introducă așa-numita uniformă a burilor. Dsa voiește, ca mândrul nostru port național să fie înlocuit cu niște haine proaste și scumpe.

Ce ziceți la aceasta? Veți zice imposibil. Da! La noi e țara tuturor posibilităților.

Sperăm însă, că astfel de bărbați vor fi expuși pe piața ridicolului și disprețului.

Cor.

DIN ȚARĂ

Brașov

— 10 nov. v.

Manifestări de... simpatie. — Bănuț la Brașov

Iubiții noștri compatrioți cu pinteni, sunt așa de drăguți și interesanți. Și au de ce să fie. Doar numai cu vre-o trei săptămâni în urmă, ne arătasera dragostea, scormonindu-ne de prin morminte pe sfinții noștri eroi naționali, Horia și Iancu și tacsându-i în coloanele fituței de aici „Brassoi-Lapok” cu drăguțele epitete de tâlhari, bandiți, criminali etc., când iată acum ziarul, sau mai bine zis fostul ziar, al lui Jászai Oszkár, „Világ” — cel care cu câteva luni înainte ne ridica în slavă pentru progresul uimitor, ce-l arătam noi românii pe toate terenele — se face interpretul dragostei nețarmurite, ce o hrănește față de noi nobilul popor de rassă veritabil maghiară.

În coloanele numărului de duminică (19 nov. n.) al susnumitului ziar, un anumit d. Bizony László vine să facă sub titlul: „A keleti határról” psihologicește diagnoza poporului valah. Și o face nostim de tot! Ca premise constată cu durere, că nația săcuiașcă nu e destul de conștie de chemarea sa; că viitorul ei economic e amenințat să se prăbușească din cauza manoperelelor „pungase” ale capitaliștilor (!) și băncilor românești, că foile românești încep să străbată tot mai mult prin casele săcuilor, că aceștia sunt amenințați a-și perde până și religia sub presiunea băncilor valahe, constată apoi cu satisfacție și cu oarecare mirare perfidă că totuși această slăbire a „națiunii” e contrabalansată de faptul, că românii nu se știu folosi de ocazie în urma treptei disparent de mică de desvoltare culturală, pe care stau.

Înainte de a trece la competența concluzie, dau aici în traducere „ad litteram” câteva pasaje din faimoasele premise:

„...poporul valah varsă sânge, de oarece nu-l știe prețui, fură pentru că el numai atuncea respectează dreptul de posesorat, când e vorba de avutul său propriu, apoi vorbind despre nivelul de cultură al românilor în genere: „Ei (adică valahii) prea sunt rămași îndărăptul altor popoare, decât să fie în stare a pricepe intențiile hrănite față de ei de către directorii băncilor românești, sunt cu mult mai inferiori intelectualicește, decât să poată vedea în dosul vorbirilor agitatorice politica egoistă a capitaliștilor valahi”...

Apoi vorbind de servilismul, ce-i caracterizează pe valahi:

„...repet: țărani valahi sunt atât de mărginiți, atât de idioti, încât — din punct de vedere politic — nu au decât valoarea cantitativă, dar și pe acest teren se pot valida, când e vorba de alegeri”.

Din aceste, voinicosul și nobilul fiu al lui Árpád, trage următoarea — de altcum obișnuită în asemenea cazuri — concluzie:

„...așadar, incultul, prostul, sălbatecul și slăbănogul popor valah, nu e demn nici chiar de ură,

DEMETRIU SBOROȘTIAN CROITOR PENTRU BĂRBAȚI

C a r a n s e b e ș, Strada Episcopiei (Casele proprii).

:: Tine permanent în depozitul său, noutăți din toate stofele. ::

Au onoare a încunoștiința p. t. Onor. public din Caransebeș și împrejurime, în vederea apropiatului sezon de toamnă și iarnă, că țin în depozitul meu, în mare alegere cele mai nouă și mai variate stoffe pentru costume, și stau la dispoziția clientelei mele cu bogate colecții de mustre. Mă nuzesc continuu a-mi servi solid clienții și a le îmbia numai ce e mai nou.

ei — acomodându-ne împrejurărilor actuale — el trebuie să formeze subiectul compătimirii noastre.

Ați auzit?!

Și cu toate acestea voinicoasa porodită a lui Tuhutum, plânge și se chelălăește, că culta, domesticita și viteaza „națiune”, fiică a Turanului e amenințată să fie înghițită *culturalicește* (!) multămită băncilor noastre, de „incultul, sălbaticul etc. popor valah...”

Și astea, — zic zou — le scrie domnu' Bizony!

Aviz d-lui ministru al cultelor! Poate va deveni, acum mai curând, vacantă vre-o catedră de psihologie dela una din universitățile din patrie; ar fi dureros pentru falnica cultură ungurească să se piardă o așa ocazie și să nu fie numit aeolo ilustrul savant d. Bizony.

Reprezentăția teatrală anunțată de niște invitări drăguțe tipărite cu litere modeste pe o hârtie albă, poate și mai modestă, la care „Comitetul filial al societății de teatru român din Brașov” invită publicul, s'a înfăptuit marți seara în 8 nov. v. Că această serbătoare, aranjată de câțiva oameni de bine, în frunte cu d. A. P. Bănuț, avea să fie românească, ne-o spunea până și muzica lui H. Rusu, care prin îndemânarea-i ingenioasă, a știut să ridice fluierul — acest sincer interpret al dorurilor noastre — la însemnătatea modernului pian și violină, și astfel a putut câștiga simpatia românilor brașoveni.

Punct la h. 8. — și jumătate se ridică cortina. E jucată întâiu piesa: „La Turnu Măgurele” de V. Alexandri. A fost jucată binișor. Putea însă lipsi pathosul declamatoric cu care sergentul Horcea (domnul dr. Nițescu) povestește duduței Adela despre viteazul căpitan.

Poate îmi vor face unii observarea: „Horcea e soldat și încă un soldat viteaz și însufletit”.

Înțeleg foarte bine; dar înțeleg și aceea, că Horcea e un soldat de rând, un sergent, care n'a învățat retorica, decât numai dacă n'o fi fost vre-un iurist voluntar.

A fost însă domnul Nițescu destul de bine recitând unele părți, în oări se recere puțină declamație ca d. e. când istorisește luarea steagului etc.

Doamna Maria Popescu a fost bine în rolul Adelei. A dovedit, că e o bună cunoșcătoare a chințesentei sufletelor înamorate. D-sa însă prea e serioasă de aceea n'a putut da tocmai natural pe amoretzată, care oricât ar fi de serioasă totuș nu e exclus, ba aici chiar a trebuit să fie câteodată mai zglobie, mai zburdalnică. Cauza, că această piesă cu toată buna intențiune a celor, cari au jucat-o, nu a câștigat un succes strălucit, trebuie să o căutăm, printre altele, poate și în faptul, că ea s'a cam trecut; piesa și spiritul ei nu mai sunt actuale, de oarece s'ar putea juca cu un oarecare succes numai la vre-o aniversare, sau cel mult pe la sate unde n'a pătruns încă rafinăria de gust a intelectualilor de pe la orașe.

Un succes aproape desăvârșit a obținut însă bucată „Unica fiică”, comedia localizată din nemțește de Elena Iacobovich. Toate rolurile au fost bine jucate, dar mai ales s'a distins d-soara Lucia Bogdan (Liana), d-nii Bănuț (Dragoescu) și Mercheșan (Ion, servitorul) despre cari pot zice fără nici o exagerare, că au fost la culmea chemării lor. Nu știm, ce să admirăm mai mult: naturalitatea aproape desăvârșită, cu care au jucat: D-soara Bogdan în rolul sglobie și naivei Liana; îndemânarea artistică de comedian, cu care domnul Bănuț reda șiretenia vicleanului Dragoescu, care e în stare să prindă în capcană cinci, zi: cinci gineri, ori arta din jocul domnului Mercheșan în rolul lui Ion, servitorul și sfetnicul naiv, dar uneori cam obraznic al lui Dragoescu.

Mimica perfectă, mlădioșia vocii d-soarei Bogdan imprumută acțiunii o nuansă de realitate, de cuvintelor tăria necesară, pentru ca să producă efectul cuvenit. Păcat, că acest talentat suflet-simțitor nu a fost cultivat în această direcție.

Artistul Bănuț, — nu cred să se afle cineva care să-i contesteze acest merit atribuit calitativ — se ridică în prestațiunile sale uneori până la nivelul la care stă domnul Z. Bărsan în dramă; știe să atragă, să captiveze publicul prin ingenioșitatea în care stăpânește și învârte acțiunea în comedie.

Doamna Maria Popescu și-a aflat aici un teren mai potrivit; a avut rolul Cornelei fiica mări-

tată a lui Dragoescu; mai ales în manifestarea dragostei față de sora sa Elsa (d-ra F. Uveges) a fost de o sinceritate expresivă. A plăcut mult și domnul Brotea în rolul lui Iuliu Zamfirescu. Ceia-lăți atât d-rele V. Branisce (Aurora) A. Ilasievici (Silvia) și F. Uveges (Elsa) cât și domni dr. Traian Pop (Stăncescu) dr. C. Moga (Băiaș) și dr. O. Soră (Ionel) s'au achitat frumos de rolurile lor.

Coresp.

Oravița

25 nov. n. 1911.

Sfintirea casel bisericești gr.-or. rom.

Sfintirea casei bisericești din Oravița-română s'a celebrat duminică la 6/19 noemvrie a. c.

A fost o inspirație divină când în mintea frunțășilor din Oravița-română s'a zămislit fericitul gând de a-și zidi o casă bisericească menită ca într'ansa să se sălășluiască pacea și bunăînțelegere, să se infiltreze cultura morală ca singura cale prin care ni-se poate asigura trăinicia în viitor. Noi, românii, nu ne putem ridica prin alte mijloace decât prin puterile proprii, prin o vieță neatârnată. Astăzi toată lumea tinde a se perfecționa, a se lumina, astfel și românii gr.-orientali din frunțașă comună Oravița-română se nizuiesc încordându-și toate puterile a ține pași cu progresul străinilor, de cari sunt încunjurați.

Acest focular al culturai românilor din numita comună s'a zidit prin multe zvârcoliri, prin muncă asiduă și din propriul obol al țăranilor localnici.

Pe o vale întinsă, mărginită de un părau ce curge la poala dealului dela marginea satului se află biserica gr.-or. rom. unde s'a celebrat serviciul divin. Terenul e îngrădit cu tei și din depărtare îți impune. Edificiul e bătrân, solid, internul e frumos și face impresie blândă. Serviciul divin l-a celebrat prea on. *Mihai Gaspar*, protopopul Bocșei însoțit de preoții localnici d-nii *Neda* și *Jurca*. Momente de pietate și o nesecată hrană de suflet și inimă ni-a procurat cooperarea demnă a corului condus de învățătorul local, *Carol Lazar*. La sfârșitul liturghiei am mers cu toții în formă de litie la noul edificiu, unde după săvârșirea actului de sfintire prea on. protopop *M. Gaspar*, ține cu verba-i îndatinată o cuvîntare magistrală, înălțătoare de inimi și entuziastă. După acestea prezidentul comitetului parohial *d. C. Pavlovici*, prin o cuvîntare potrivită deschide ședința festivă.

Dupăce notarul *C. Lazăr* comunică numele și suma tuturor contribuenților, ședința se ridică.

Banchetul s'a ținut în sala hotelului *Iosif Nediei* din Oravița-română. În decursul banchetului s'au rostit mai multe toast. Prezenți erau vr'o 70 persoane, între cari cei mai mulți țărani și măestri.

După banchet a urmat concertul reuniunii de cetire și cântări, care a reușit peste așteptările noastre. De ce cerul, ca în zidirea aceasta nouă să se propage pacea între frați, bunăînțelegere, să se respândească moravurile bune, cari sunt izvorul, din care vor izbucni calitățile alese, cari apoi îi vor duce pe acești bravi țărani pe calea propășirii. Amin!

Un participant.

Teregova

— 13 nov. v.

Alegeri pentru congres

„Poporul Român” din 11-24 noemvrie a. c. publică între știri, că referitor la candidații de deputați congresuali „la Caransebeș stă pactul cu burdiștii”. Se poate una ca aceasta — m'am gândit — când burdismul, chiar la noi în graniță, nu mai are decât un singur reprezentant, pe avocatul dr. Nicolae Ionescu?! Și-apoi cine mai stă de vorbă cu acest domn în chestiuni, ce privesc viața noastră publică bisericească-națională?! Cam așa rezonam eu, când mi-se prezintă următoarea scrisoare, înprăștiată

în zeci de exemplare în cercul electoral al Teregovei:

Stimate dle învățător (de stat)!

Apropiindu-se alegerile pentru deputații congresuali, prin aceasta îmi iau libertate a vă aduce la cunoștință, că m'am hotărît a pași și eu ca deputat congresual în cercul Teregova de care se ține și comuna d-voastră. Vă rog deci să binevoiți a mă sprijini, recomandându-mă credincioșilor cari vor fi chemați a-și da votul cu ocaziunea actului alegerii.

Observ, că în ciclul trecut a fost reprezentat cercul Teregovei la congres prin d. dr. *Valeriu Olariu medic cercual în Teregova*. D-sa însă ne-a declarat, că nu mai reflectează de a fi ales, și așa în urma acestei împrejurări m'am decis eu a pași în acest cerc.

Țin de trebuință a vă comunica, că intențiunea mea de a pași ca deputat congresual am comunicat-o și Prea Sfinției Sale Dlui Episcop diecezan, carele e învoit cu aceasta intențiune a mea, plenipotențându-mă totodată a vă aduce și această împrejurare la cunoștință, cu atât mai vârtos, pentru că și intențiunea Prea Sfinției Sale este, ca în corporațiunile noastre bisericești să între bărbați de toate fracțiunile, pentru ca acolo din toate punctele să se discute și să se lămurească marile chestii ale bisericeii noastre.

Repețindu-mi rugarea de mai sus, am rămas

Al d-voastră stimător:

Dr. Nicolae Ionescu, m. p.
advocat.

Pactul, de care vorbește „Poporul Român”, trebuie să fie o minciună, precum minciuni sunt și observările și comunicările din scrisoarea avocatului Ionescu.

Este minciună, că „în ciclul trecut a fost reprezentat cercul Teregovei în congres prin d. dr. Valeriu Olariu”. În ciclul trecut cercul Teregovii a fost reprezentat în congres prin dr. Nicolae Ionescu — grație omnipotenței, ce o avea Burdia acum trei ani în graniță.

Nu poate fi decât minciună și aserțiunea dlui Ionescu, că d. dr. Valer Olariu nu mai reflectează a fi reales într'un cerc, pe care nu l-a reprezentat în ciclul trecut.

D. Ionescu recurge la minciunile acestea, pentruca să-și lege candidarea de numele d-lui dr. Olariu, un bărbat cu influință în Teregova și jur în urma poziției, ce ocupă. Minciuna este o rămă, ce o pune dr. Ionescu în unghița vanităților sale, ca să pescuească în apa, pe care o tulbură cu numele d-lui Olariu.

În circularul său electoral, Prea S. Sa d. episcop diecezan dr. E. Miron Cristea recomandă tuturor credincioșilor, ca să aleagă „de deputați: bărbați maturi și luminați, creștini devotați binelui de comun, iubitori de pace și de atât doritul progres, precum și comprobați prin fapte, că sunt cu alipire neclătită către biserică și instituțiunile ei apostolice și canonice.

Acestea — și nu comunicările d-lui Ionescu — sunt cuvintele arhierelui nostru, cari au să ne servească de îndreptar, când ne dăm votul pentru deputatul congresual. Și apoi vai și amar de noi, dacă în întreaga dieceză n'am mai găsi alți bărbați, decât numai pe dr. N. Ionescu, la cari să se potrivească cuvintele circularului. Noi știm, că Ionescu pe toate terenele vieții publice românești este burdist. Burdismul și-a trăit traiul. „Fracțiunea” bărbaților burdiști are să dispară și din biserică, cum d. e. a dispărut și dela Comunitatea de avere, al cărei jurisconsult nu mai este d. dr. Ionescu.

Vrea d. dr. Ionescu să ajungă în congres, aleagă-și alt cerc și nu tocmai Teregova, cel mai compact și curat cerc în

toate manifestările sale bisericești-naționale. De ce nu candidează în Valea Bistrei, locul natal??

Deputatul, care să ne reprezinte în congres trebuie să fie: *bărbat matur și luminat, creștin devotat binelui de comun, iubitor de pace și de atât doritul progres, precum și comprobabil prin fapte, că este cu alipire către biserică și instituțiile ei apostolice și canonice.*

Ne pare rău, d-le Ionescu, că d-ta nu ești și nu poți fi omul nostru!!

Teregoveanul.

Nășăud

— 20 nov. n.

Mișcarea culturală.

Sâmbătă, în 18, un public numeros a alergat cu drag către localul de gimnastică și cu toate că în sală domnea același clar obscur, murmurul voicilor arginții și strălucirea ochilor albaștri și negri răspândea o lumină veselă, un aier sărbătoresc de primăvară!...

De astădată și programul a fost cu mult mai bogat și variat, decât în rândul trecut.

...S'a cântat cu multă însuflețire marșul vitejesc: „Sunt vânător”, de către corul elevilor, dirijat de Laurian Nicorescu, cl. VIII g.

S'a declamat poezia „Donna Clara”, de către I. Bărbos, cl. VIII g.

A urmat apoi punctul principal al programului: prelegerea d-lui profesor Victor Motogna, despre Adina Olănescu.

Conferențiarul, după o scurtă reprivire asupra rolului femeilor, în trecutul neamului, spune, că deși istoria nu amintește de meritele femeilor, ele — totuși trebuie să recunoaștem, — au influențat direct sau indirect, la deslănțuirea faptelor mărețe din istoria omenirii. Un gest, o vorbă spusă cu acel farmec irezistibil femeesc... au fost razele luminoase... cari au călăuzit pe bărbați la glorie... la învingere... către ideale!...

În istoria neamului, avem, doar atâtea exemple...

Din șirul acestor nobile și superioare femei, a făcut parte Adina Olănescu, soția d-lui Grigore Olănescu. S'a născut în 29 iunie 1860, dintr-o familie înrudită cu Ghiculeștii și Cantacuzinii. La 3 ani a rămas orfană și de creșterea ei s'a îngrijit bunica sa, Zoe Cantacuzin. La 1871 merse la Paris, de unde în 1877 se întoarse în patrie cu diploma dela „Sorbona”. S'a oprit la Ploiești... războiul izbucnise... soldații noștri muriau pe câmpiile Bulgariei, luptând pentru independență... Și veneau convoaie de răniți... Atunci femeile române au dat dovadă de cel mai înalt patriotism... la vaetul răniților, la strigătul lor de durere, își părăsiră vetrele, schimbându-se în surori de caritate... În fruntea acestor surori se puse Adina Olănescu... Ziua-noaptea era în spitale... lega rănile și mângăia pe cei slabi...

După ce trecu furtuna războiului, Adina Olănescu plecă iarăși la Paris, pentru completarea studiilor, de unde apoi în 1880 se întoarse și se stabilă definitiv în țară.

În 1886 se căsătorii cu d. Grigore Olănescu, un bărbat distins, care a îmbogățit literatura noastră cu multe lucrări de valoare.

În 1907, călătorind, ca de obicei, spre țările din apus, — căzută jertfă groaznică catastrofe de tren dela Seghedin.

„D-na „Adina Olănescu” — are mari merite și nume neperitor în istoria culturală a neamului românesc. Înzestrată cu calități înalte sufletești și având o cultură vastă în scurt timp a cucerit pe cei din jurul ei — prin puterea sugestivă a sufletului său.

Văzând, că societatea înaltă se înstrăinează de obiceiurile și limba strămoșească, — a încercat toate mijloacele, ca să-i readucă pe cei înstrăinați — la calea adevărată. Prin vraja limbii noastre i-a fermecat... le-a arătat toate bogățiile de frumuseți ce zac ascunse în poezia populară, i-a făcut să simtă acel farmec divin al doinelor noastre!...

E însă cu neputință să amintim tot, ceea ce a făcut această genială femeie pentru propășirea și înflorirea neamului românesc!... A fost apostol al

culturii, a fost inger păzitor orfanilor și mama iubitoare a celor săraci... Moartea ei, e o pierdere mare... ireparabilă... În ea am pierdut pe scriitoarea genială, care toată viața a căutat să infiltreze în sufletele mamelor și femeilor române, — credința și moravurile curate ale strămoșilor, ca în aceste moravuri să crească tinerimea, floarea neamului.

„Adina Olănescu” a scris mult, însă n'a tipărit nimic, abia după moartea ei, institutul „Minerva” — a tipărit un modest volum — care cuprinde cele mai alese mărgăritare de gândire... o colecție de cugetări, referitoare la religie și morală, — precum și întrebări și răspunsuri științifice.

S'a aflat între scrisorile rămase și o epistolă a unui mare savant francez în care o laudă pentru ingeniozitatea cu care Adina Olănescu, formulase o ipoteză originală, despre eter... — S'a ocupat mult cu matematica, pe care o consideră de „știința cea mai pozitivă, care ne lasă să întrevădem infinitul, fără a ne lăsa să-l cuprindem”.

Din toate scrierile ei emanează un spirit religios, iubire de dreptate și mai ales mila, nu izvorită din slăbiciunea fizică, care nu poate suferi nefericirea, ci mila condusă de religiozitate și generozitate înăscută... care dintre toate fericirile sufletului e cea mai d-zeiască.

Limba scrierilor e frumoasă, curată, o limbă înșușită prin citirea tuturor operelor literaturii românești. Citise chiar și pe cronicarii cu limba lor veche, răsoise vechile hrisoave și documentele bătrâne cu slova încălțată... Scrierile ei se impun mai ales ca lectura principală a mamelor române, după ele își vor putea călăuzi viața, ca să devină adevărate foculare de cultură pentru tinerime... adevărate mame!

...Conferențiarul încheie și e răsplătit, pentru frumoasa prelegere, predată într-o lumină atât de clară, cu aplauze însuflețite.

Urmează încă o declamare și apoi corul cântă „Bădișor depărțitor” — compusă de Laurian Nicorescu, cl. VIII — un talent tânăr care se dezvoltă și înfloarește zi de zi, mai gingaș mai senin.

... Am avut ocazia să ascultăm și două compoziții frumoase de ale d-lui L. Nicorescu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 28 noemvrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță deocamdată vreme neschimbată.

Prognostic telegrafic: vreme neschimbată.

Temperatura la amiazi a fost de 5.4 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11.84
„ „ maiu	„ —
Secară pe aprilie	10.32
Cucuruz pe maiu	8.44
Cucuruz pe Iulie	8.50
Ovăs pe aprilie	9.83

Critica impresionistă și ziarele

D. N. Em. Teohari într'un studiu al său asupra criticilor noștri literari, analizând însușirile, avantajele și dezavantajele diferitelor metode de critică literară, despre critica impresionistă spune între altele:

„Critica impresionistă este de cea mai mare utilitate pentru omul cult modern, care voind să fie informat despre toate în mod cât mai scurt, cât mai interesant și cât mai sigur, și neavând atât scrupul de a ști, cât de a afla, cere dela ziaristică și chiar dela revistele de cultură generală, să-i dea lucrările cât mai sintetic, cât mai ușor și mai plăcut, — etc.”

Această propunere a d-lui Teohari, o părere a d-lui Lovinescu se potrivește firește mai mult pentru publicul cititor din țările apusene, unde aprecierile făcute după tipicul criticii impresioniste sunt mai bine înțese și cu mare plăcere citite, având cititorul acolo o cultură vastă și pasiune pentru a urmări toate manifestările superioare ale vieții sufletești.

La noi încă multă vreme o să placă zeflemelele ieftine, gloriificările ridicole și toate acele manifestări, cari ne fac să înțelegem, că patima nu e încă înfrântă, iar cultura superioară a sufletului licărește printre șire arareori.

Începuturile însă se fac cu mult succes. D. Lovinescu, care cultivă acest gen literar, și-a câștigat foarte mulți

cititori. Aceste scurte „essay”-uri au mai mult rostul de a fi un stimulant, de a trezi interesul și curiozitatea publicului, îndemnându-l să-și întregască capitalul de idei și cunoștințe și de a-și îmbogăți patrimoniul sufletec — destul dacă ziarele ne satisfac cu atâtea, găci pentru mai mult și așa — nu se pot angaja.

c-c.

Primarul Sulinei. Afăm cu deosebită plăcere, că zilele trecute a fost ales primar al Sulinei d. A. Petra, farmacist-proprietar și membru al camerei de comerț și industrie din Tulcea. Felicităm pe distinsul nostru amic pentru încrederea, ce i s'a arătat din partea cetățenilor săi, dar, felicităm în mod deosebit orașul Sulina, care și-a ales un astfel de vrednic primar.

Promoție. D. Ionel Pop, rigorozant în drepturi, terminându-și studiile cu un succes foarte bun, cercetând și universitățile renumite din Berlin și München, și-a luat zilele trecute titlul de doctor în drepturile juridice. D. dr. Pop e colaborator la multe reviste dela noi, dânsul mai e traducătorul operei „Statul” de Franz Oppenheimer, care traduce apare continuativ în „Revista politică și literară” din Blaj. Sincere felicitări!

Lucruri triste în Verendia. Prin anii 1890 s'a incubat în comuna Verendia, concubinajul, care până aci nu era cunoscut și până în anul 1910 a ajuns la suma înspăimântătoare de aproape 300 cazuri la 1800 suflete. Preotul comunei a părăsit în anul acesta comuna noastră, fiind ales și întărit prin ven. Conzistoriu în altă comună. În anul acesta, s'a trimis din partea ven. Conzistoriu în comuna noastră ca administrator părintele Goanță dela Cuptoare și dânsul, în conștiința chemării sale ca păstor sufletec, a știut, prin luminarea poporenilor, dar mai cu seamă prin reducerea taxelor de cununie, cari până aci erau exagerate, să aducă poporul comunei pe calea cea bună, îndemnându-l să părăsească concubinajul. În scurt timp, adevă cam din luna lui maiu 1911, până acum s'au cununat legal cam 150 de părechi cari trăiau în concubinaj. În duminica tuturor sfinților s'au încheiat 27 de cununii bisericești, și are poporul nostru speranța, că în scurt timp concubinajul în comuna noastră va fi foarte restrâns.

Poate fi că și circularul veneratului Conzistoriu a contribuit la deșteptarea poporului, dar oamenii noștri susțin că cel mai mare merit, pentru abaterea poporului dela imoralitate, îl are părintele administrator Goanță, prin învățămintele înțelepte ce ni-a dat și ne dă zilnic.

Li mulțumim și pe această cale iubitelui nostru părinte sufletec, preotului Goanță, pentru interesul mare și dragostea sinceră ce o are față de noi, conducându-ne pe calea cea bună. — Un verendian.

Logodnă. D-soara Sidi Ursu (Curtici) și d. dr. George Dragu (Teregova), logodiți. Felicitări.

Reaparitia lui Azew. „Arbeiter Zeitung” din Viena publică o corespondență din Petersburg după care celebrul agent provocator Azew ar fi părăsit ascunzătoarea sa din Petersburg și s'a adresat revoluționarilor oferind acestora serviciile sale.

Azew declară că voia să destăinuiească revoluționarilor toate secretele Ochraanei (poliției secrete) și adaugă apoi că el are un plan grandios, care s'ar putea realiza și care ar corespunde partidului revoluționar.

El e gata de a supune acest plan partidului revoluționar.

Revoluționarii însă nu iau în seamă declarațiile lui Azew și nici n'au răspuns la scrisoarea lui.

Cauza procederei lui Azew rezidă în faptul că el a pierdut subvenția pe care i-o dădea fostul prim-ministru Stolypin.

Revoluționarii au renunțat la planul de a ucide pe Azew, de oarece cred că acesta va ajunge în tot cazul la spânzurătoare.

Telegrafe fără fir între Paris și Fez. Stațiunea pentru telegrafia fără fir între Paris și Fez, instalată pe turnul Eiffel, a început să funcționeze în mod regulat. Instalația a fost inaugurată printr-o telegramă adresată de sultanul Marocului ambasadorului marocan din Paris, care a fost însărcinat să exprime guvernului francez satisfacția sultanului pentru această frumoasă inovație.

Naufragiul vaporului „Romagna”. De vreo cânteava zile pe marea Adriatică băntuie o furtună

mare. In lupta cu valurile multor vase li s'a pierdut urma. Dintre acestea vaporul „Romagna” s'a inecat pe linia Ravena in apropiere de Rovigno. Dintre pasageri nu au putut fi salvati decât 10 de către echipagiul unui vas al „Lloydului” soșit in ajutor.

Cu privire la naufragiul vaporului „Romagna” se anunță următoarele:

Vaporul „Romagna” a plecat ieri seară in cursă regulată dela Ravena la Triest. Pe bordul vaporului se aflau 19 persoane aparținând echipagiului, sub comanda locotenentului Rambelli și 53 pasageri, printre cari 5 copii, in total 72 de persoane. Când vaporul a părăsit portul Ravena marea era foarte agitată și imediat ce a ajuns in largul mării, a și început să fie svârlit incolo și incoace de valuri. De mai multeori vasul, care avea și o grea încărcătură de orez, se înclină într-o parte, ceea ce provoacă o mare panică printre pasageri. Totuși vaporul și-a continuat drumul.

Primejdia creștea însă din minut in minut și când vaporul ajunse in apropiere de Bovigno valurile puseră stăpânire pe el. Atitudinea echipagiului in această împrejurare n'a fost deloc curajoasă. Pe când printre cei salvați din naufragiu se află mai toți oamenii echipagiului, pasagerii s'au inecat mai toți. Tragicul situației a fost sporit și mai mult prin întunerecul nopții. Pasagerii, văzând că vasul se scufundă și-au pus in grabă cordonul de salvare și se pregăteau să sară in apă, dar deja valurile acoperiră vaporul. Erau orele 3 noaptea. Când luntrea de salvare fu însăfârșit coborită in mare, locotenentul Rambelli sări într'insa împreună cu 7 marinari. Toate persoanele aflate pe bord, își găsiră, după o luptă lungă și disperată, moartea in valuri. Numai proprietarul unei cafele din Triest și fiul acestuia se putură salva reușind să se acate și să pătrundă in luntre. Luntrea aceasta întâlni la orele 8 dimineața vaporul „Tyrol”, aparținând „Lloyd”-ului austriac. Un marinari își scoase atunci cămașa și legând-o de un băț o ridică fluturând-o mereu. Fu observat, și imediat sosi o luntre de salvare care transportă pe naufragiați pe bordul vaporului „Tyrol”.

Singurul pasager salvat din naufragiul vaporului „Romagna”, căpitanul *Savorari*, povestește următoarele asupra catastrofei:

Mă întorceam dela Ravena unde am vizitat pe mama mea și un copil de 12 ani. Cu mine aveam un copil de trei ani. Marea era foarte agitată și in cursul nopții furtuna crescuse. Către ziua eram aruncat cu copilul meu, de colo până colo in cabină. In calitate de fost scanfandor am putut recunoaște imediat că vasul se află in mare pericol. Alergai pe bord și văzui că matelotii aruncau încărcătura in mare, in timp ce vaporul se înclină când într-o parte când într'alta.

Mi-am pus imediat cordonul de salvare și după-ce mi-am luat copilul din cabină, m'am întors pe bord. In timpul acesta valurile creșteau amenințătoare. Lumina electrică se stinse. Am sărit in apă și văzui lângă mine barca de salvare a vaporului cu mai mulți matelotii. I-am rugat să ia copilul in barcă, ceea ce au și făcut, iar eu am înnotat in urma bărcii, până când un moment de liniște mi-a permis să sar într'insa.

Mai târziu am întâlnit o altă barcă a vasului „Romagna”. Aceasta fiind mai mare, am trecut pe ea cu copilul meu. Dimineața am fost zăriți de vasul „Tyrol” al „Lloydului” austriac, care ne-a luat pe bord. Vaporul „Romagna” cu toți pasagerii, și câțiva matelotii s'au inecat sub ochii noștri.

Comitetul societății naționaliste „Carpații”, in ultima sa ședință, a decis, ca ziua de 24 ianuarie 1912, in care se împlinesc 30 de ani dela înființarea societății, să fie sărbătorită printr-un banchet urmat de o serată dansantă. Comitetul va interveni pe lângă domnul prof. *Aurel C. Popovici* ca să țină cu acest prilej, o conferință senzațională. Banchetul și serata se vor da in saloanele societății germane „Reichs-Deutsch”, din ștr. Brezoianu. Comitetul aranjator se compune din domnii: *Ion Tetsu, Ion Baboianu Droe, Ștefan Ardeleanu, Nic. Trieranu și Filip Babeș.*

Descoperirea unui complot monarhist la Chaves. Agenții Havas află din Vigo, că un complot monarhist a fost

descoperit la Chaves. Toți sergenții garnizoanei se conjuraseră spre a-și asasina ofițerii in momentul când monarhiștii ar sosi in preajma orașului. Un sergent ar fi luat apoi comandamentul garnizoanei.

Groznică explozie într'o mină.

Din New-York se anunță, că o teribilă explozie s'a produs in minele de cărbuni Botton din Wiwian in Virginia de vest. Au fost omorite 18 persoane, între cari patru ingineri.

„Banca generală de asigurare” Sibiu. In legătură cu avizul „Albinei” relativ la abuzul ce-l fac unele societăți cu numele ei intru acvirarea de afaceri de asigurare, suntem in măsură de a ști, că biroul *Băncii generale de asigurare* din Sibiu e deja instalat și și-a început lucrările.

Tarifele de premiu și condițiunile de asigurare ale băncii noastre de asigurare sunt sub presă și in 2—3 săptămâni vor fi puse la dispoziția publicului. Și până atunci însă banca primește și pertractează orice afaceri de asigurare așa că cei interesați se pot adresa direct. Din partea noastră sfătuim cu tot dinadinsul publicul nostru să rezerve și să facă toate afacerile de asigurare la noua noastră bancă.

Moartea lui Wilhelm Jensen. Din München vine știrea, că unul din cei mai mari scriitori ai Germaniei, Wilhelm Jensen a murit vineri in vârstă de 74 de ani.

D. Leopold Stern a remis M. Sale reginei Elisaveta a României din partea academicianului francez Pierre Loti ultima sa lucrare „La fille du ciel” cu următoarea dedicație din partea autorului: „A. Carmen Sylva hommage de très profond respect son humble et affectionné serviteur Pierre Loti”. M. Sa regina a trimis prin d. Stern o fotografie lui Loti cu dedicația: „Toutes mes remerciements et tout mon souvenir Elisabethe”.

Scandalul din Paris. Incep să sosească amănunte asupra marelui scandal, care stârnește o emoție adâncă in Franța. Traficul de copii, băeți și fete, luase proporții uriașe și toate mamele se cutremură la gândul că și copilele lor ar fi putut cădea in mreajele traficantilor.

E vreme îndelungată de când parchetul și poliția erau in cunoștință despre unele din faptele acestea criminale și parchetul însărcinase pe d. Tortat, judecător de instrucție cu o anchetă in această direcție. Dar abia acum in urmă s'a descoperit că nu e vorba de cazuri izolate, ci de o adevărată organizație de traficantii de carne vie, de o bandă de vânzători și cumpărători, compusă din bărbați și femei, care au făcut până acum peste trei sute de victime. Instrucția judiciară a putut să descopere toate itele acestei afaceri scandaloase, toate uneltirile acestor odioși proxeneți. Iată cum procedau acești agenți de corupție:

Publicau prin anumite ziare mici anunțuri, toate la fel și clientela specială a acestui monstruos comerț afla astfel că se găsește o mamă mizerabilă, care vrea să-și vîndă copiii. Clientul ținea și pe altă cale să-și ajungă scopul. Traficanții posedau niște case speciale, unde in schimbul unui comision de douăzeci de lei, primeau adresele micilor victime. „Clientii” n'aveau decât să se adreseze acestor case. Aci i se spunea vîrsta fetei, situația părinților ei și suma ce i se pretindea. Suma aceasta varia după starea de mizerie a nenorocitorilor mame, cari nu mai găsiseră alt mijloc de traiu decât să-și vîndă copiii.

Dacă mai plătea un comision, „clientul”, putea să-și procure tot in aceste oficine adresa uneia sau mai multor altor fete. In privința aceasta, între proxeneți era o adevărată asociație și adesea, fără să se cunoască, își trimiteau unii altora „marfa”. Aceste agenții operau de preferință printre micile ucenice și vânzătoare in marile magazine de mode și confecțiuni. Se prezentau in aceste locuri doamne elegant îmbrăcate, cari sub cuvântul, că vor să facă cumpărături, intrau in vorbă cu o tină vânzătoare, bună oară. Misterioasa și amabila doamnă se apuca să laude dragălașia fetei,

iei, iar la plecare îi strecura in mână o cartă de vizită recomandându-i:

— De sigur că trebuie să te simți rău, plătită, fetițe.... Dacă ești in vre-o încurcătură, vino la d-na X....

Și multe fete s'au prins astfel in cursă. In mod general, furnizoarele de minore erau femei, unele care își vînduseră mai întâi propriile lor copile. Astfel e femeia Lamarre, care a împins la prostituție pe fetițele ei in vîrstă de 9 și 11 ani. De asemenea, femeia Layage, care și-a vîndut pe copila ei in vîrstă de 13 ani și jumătate; apoi femeia Lemaire, a cărei copila e de 15 ani. Toate aceste femei au fost arestate.

O misterioasă afacere de otrăvire. Poliția din Olmütz este actualmente preocupată de o misterioasă și senzațională otrăvire. O fată in etate de 20 ani a predat pe stradă la doi copii un pachet cu instrucția a-l încredința unui servitor.

Servitorul primind pachetul l-a desfăcut și găsind in el prăjituri a dat din ele și la doi copii ai stăpânului.

Copiii s'au îmbolnăvit imediat și după câteva ore au murit in chinuri groaznice.

Toate ajutoarele medicale au rămas fără folos. Sora servitorului, care este bătută, a fost arestată.

O nouă operă a lui Gorkij. D'n Petersburg se scrie: De curând a apărut o nouă nuvelă de Gorkij, care este una dintre cele mai succese lucrări ale poetului. Nuvela poartă titlul „Scriitorul” și înfățișează toată mișcarea tolstoiană, întemeierea coloniilor tolstoiene, influența ideilor lui Tolstoi asupra clasei intelectuale și a poporului din Rusia, cu mare măiestrie in zugrăvirea scenelor și cu adâncă pătrundere psihologică.

Scandal la primăria din Roma. In ședința de ieri a consiliului comunal din Roma a izbucnit incidental un mare scandal. Imediat după ce Nathan primarul orașului, a deschis ședința, membrul socialist al consiliului comunal Seta a cerut cuvânt ca să protesteze contra războiului; primarul însă nu i-a permis aceasta. Atunci membrii socialiști ai consiliului comunal iritați grozav au sărit dela locurile lor, amenințând cu pumnii pe primar. Acesta însă a rămas neinduplecat și a închis ședința. Socialiștii iritați peste măsură au pretins in mod gălăgios să se continue ședința, văzând însă, că nu li-se răspunde cererii, au strigat deodată toți: „Jos cu războiul! Piară guvernul!” Deputații îndârjiți in cele din urmă s'au luat la pârăială.

Detronarea ex-regelui Manuel. Actualul ministru plenipotențiar al Portugaliei la Londra, Ima, publică in ziarul „L'Independance Belge” interesante amănunte asupra detronării ex-regelui Manuel.

In momentul fugii sale din Lisabona, regele Manuel a lăsat in biroul său mai multe scrisori din cari reiese, că înainte de izbucnirea revoluției, regele se adresase împăratului Germaniei cu rugămintea, ca in cazul izbucnirii revoluției in Portugalia, acesta să intervină in favoarea dinastiei.

Regele a cerut anume suveranului german trimiterea a două sau trei vase de războiu in portul Tajo.

In schimb regele făgăduia împăratului cedarea către Germania a întregii colonii portugheze Angola, din Africa de vest.

Pe de altă parte și regina-văduvă. Amalia ceruse, prin mijlocirea iesuiților, regelui Alfons al Spaniei ca, in cazul izbucnirii revoluției, să trimită la Portugalia un corp de armată.

Documentele cari dovedesc toate acestea, vor fi publicate in curând de guvernul republican.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzin, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Boulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmaș.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Bibliografi.

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Carlyle Th. Munca, Sinceritate, Tăcere, pagini alese	—30
Carlyle Th., Eroii	2.—
Panfile T. Țărișoare de aur	—30
Anestin V., In lumea spiritelor, istoria manifestărilor spiritiste	—60
Flamarion, C. Lumen	—60
Verne I., Ocolul pământului în 80 zile, trad. de Leca	1.20
Andersen, Grădina raiului și alte povestiri	—60
Nemțeanu B., O călătorie în lumea albinelor	—30
Ținc N. Versuri pentru copii	—30
Wildenbruch E., Invidia, trad. de Nădejde I.	—30
Maupasant, Tare ca moartea, roman	1.20
Russo, Gugetări și amintiri	—30
Demetriad M., Renegatul	—30
Chendi Il., Portrete literare	—30
Organizațiunea învățământului popular din Ungaria de dr. Baló I., trad. de dr. P. Pipoș	3.—
Istoria pedagogiei de dr. P. Pipoș	4.—
Herbart și educația prin instrucțiune de Herbart	—60
Curs practic de lucru manual cu figuri explicative de Fl. Ilioasa	—60
Elemente de pedagogie de Conta-Kerubach metodica	4.—
Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei, lucrare pentru normalisti, învățători și institutori	6.—
Psihologia precedată de Somatologie și urmată de logica elementară de dr. Pipoș	2.40
Brătescu-Voinesti, Neamul Udreștilor, schițe și nuvele	—30
Zamfirescu D., Lydda, nuvele Farfaut, "	—60
Gorki M., Scene din viața vagabonzilor, trad. de Carp	—60
Andreiev L., Anatema, piesă, pentru care Sinodul rus l-a escumunicat pe autor din biserica creștină	—60
N. Iorga: Generalități cu privire la studiile istorice	—50
— Studii și documente cu privire la Istoria românilor, vol. XX	10.—
— Partea românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Influențe și conflicte	—30
Sărbătorirea profesorului N. Iorga cu ocazia împlinirii a 40 ani de viață. Câteva articole din ziare și reviste	—40
Pavelescu C.: Poezii	3.—
Metodica Matematicii de Gh. V. Costescu	5.—
Metodica limbii române de Gh. V. Costescu	5.—
Metodica Istoriei și Geografiei de Gh. N. Costescu	7.—
Culea D. Sp. Învățământul despre natură în școala primară	3.50
Curs de pedagogie teoretică și practică de Gabr. Compayre	2.—
Metodica limbii românești de Lupu—Antonescu—Nicolescu și Ciocărlie	5.—
Curs elementar de Psihologie de Lupu C. I.	4.—
Marinescu—Avram Treptele didactice formale	3.—
Davlov Jocuri și jucării pentru copii	1.50
Cum își învață Gertruda copii trad. de Borgovan	1.50
Pedagogia lucrată pe bazele psihologice și etice ale realismului. Herbartian de Popescu I.	4.—
N. Iorga: Turburările bisericesti și politicianismul 1910—1911.	—35
— Serbările dela Blaj	—70
— Un biruitor, Radu-Vodă Șerban.	—50
— Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi	—60
I. Stanca: Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată	1.—
Dr. Ghibu O.: Despre educație	1.50

Dr. Nestor Șimon: Vasile Nașcu, viața și faptele lui în legătură cu luptele grănițerilor năsăudeni pentru asigurarea averilor și fondurilor grănițărești	6.—
Păcurariu I.: Elemente de estetică	1.20
Dr. Onișor V.: Legiuirea țării noastre	1.—
Manual de gimnastică suedeză de Ioan Bucovinean	4.20
Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată de I. Stanca	1.—
Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar și la educația populară de dr. A. Ghibu.	1.—
Chestinai de educațiune și de didactică experimentală de Stefan Kiritzescu	2.50
Chestiuni de Psihologie aplicată la educațiune de St. Kiritzescu	2.—
Theoria educațiunii după principiile lui Herbart de St. Kiritzescu	3.—
Metodica învățământului de Fl. Christescu și I. G. Bratu	6.—
Pedagogia de G. Assan	5.—
Ideile pceagogice ale lui Iohn Locke de I. Găvănescu	2.—
psihologia emfiscă sau știința de-pre suflet între marginile observațiunii de I. Popescu	4.—
Scriptologia sau modul de a învăța ertitul scriind	1.60
Dicționar universal al limbii române de L. Șăineanu	8.—
Metodul fenomimic aplicat la învățarea cetitului și scrisului românesc de Boieriu-Codrea	2.—
Schițare de prelegeri pedagogice de I. Fr. Herbart trad. de Florea A.	1.—
Caragiale: Schițe nouă	2.50
Oardă P. C.: Raze de lumină	2.—
Catkrein S. I. V.: Concepția catolică despre lume în trăsăturile ei fundamentale cu specială privire la morală. Căluza apologetică în problemele mari ale vieții pentru toți oamenii culti, tradusă de F. Th. Falewski	1.—
Charles Sane Teor: Sistemul solar. 2 vol. trad. de Anestin	—60
Dușmanii reformei învățământului în fața pedagogiei moderne I. Nădejde	1.—
Învățământul popular în Bulgaria de Cristescu	—80
Problema învățământului oamenilor în Franța de El. Constantinescu	3.—
Metoda practică de cusut, croit și confecționat rufăria în special cu 192 figuri în text de I. Dinescu	4.50
Analise psihologice de dr. Iosif Blaga	2.50
Organizarea liceului în Germania și la noi de C. G. Ionescu	3.30
Ideile lui Iohn Hocke asupra educațiunii de P. C. Cioflan	4.—
Lecțiuni practice din Istoria naturală de R. Prișcu	2.—
Elementelo psihologice de I. Găvănescu	4.80
Regenerarea prin cultura fizică de I. Zăvoianu	2.75
Didactica specială sau metodica învățământului în școala primară de G. Pa-Patriciu	2.—
Istoria pedagogiei de Gr. Borgovan	3.—
Indreptar teoretic și practic pentru învățământul intuitiv de V. Gr. Borgovan	2.40
Copii cu rele porniri și școalele de îndreptare de C. Meissner	1.50
Modele de cusături naționale de E. A. Marghiloman	—80
Educațiunea copilului nostru de C. D. Schianu	1.—
Treptele formale ale învățământului de dr. P. Șpan	1.60
Idei pregătitoare în pedagogie de dr. P. Șpan	3.—
Metodica școlii populare de dr. P. Pipoș	5.—
Didactica de dr. P. Pipoș	4.—
Pedagogia de dr. P. Pipoș	2.—
Didactica magna de Amos Comenius cor.	1.55
Câteva idei asupra educației de Hocke, trad. de G. Coșbuc, partea I. și II.	2.50
Pedagogia practică de Ad. Mathias	2.—

Introducere în pedagogia lui Herbart de Chr. Ufer	1.—
Leonard și Gertruda de Pestalozzi	3.10
Psihologia pedagogică de Em. Martig	3.50
Conferințe populare II, de G. Coșbuc	1.—
Cântece și coruri școlare de Chiriac-Bănulescu și Saxu	1.50

A apărut

„LA MASA CALICULUI“

Schițe și nuvele

de

Caton Theodorian.

Se găsește la toate librăriile din Ardeal pe preț de 1 cor. 50 fil., sau la autor, București, str. G. D. Pallade 49, în schimbul costului plus 10 fil. porto.

Planul de învățământ și îndreptarul metodic pentru școlile populare confesionale gr.-or. române, aprobat de d. ministru de culte sub nr. 7311—1911 și confistul mitropolitan gr.-or. român sub 178 M. 1911; prețul cor. 3.— plus 30 fileri porto postal.

Calendarul pe anul bisect dela Hristos 1912, cu un cuprins bogat de articole literare, economice, poezii, glume și cu mai multe ilustrațiuni, între cari amintim pe a apostolului neamului Nicolae Iorga și a marelui mecenat Vas. Stroescu. Cu șematismele diecezei Arad și Oradea-mare. Prețul unui exemplar cu șematism . . . 50 fileri fără șematism . . . 30 fileri Revanzătorii capătă rabat.

A apărut și se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad **Calendarul pe anul bisect dela Christos 1912**, cu un bogat cuprins de articole literare economice, poezii, glume și mai multe ilustrațiuni, între cari amintim pe a apostolului neamului Nicolae Iorga și a marelui mecenat Vas. Stroescu. Cu șematismele diecezei Arad și Oradea-mare. Prețul unui exemplar cu șematism 50 fil., fără șematism 30 fil. Revanzătorii capătă rabat.

La comanda să se alătore și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Cereți!

în tot locul, precum în restaurante, în cafenele și în berării, foile partidului național român:

„Românul”

și

„Poporul Român”

Sunt recunoscute de calitate cea mai bună

G H E T E L E

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călătorilor Aradani” și se pot procura cu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

ARAD, Szabadság-tér Nr. 14.
(Filiale în PISCHI și CERMEI).

SABIN SOLOMON

— Compactorie română. —

Alba-Iulia (Gyulafehérvár) Felsővartér Nr. 1.

Am onoare a aduce la cunoștința m. onor. public din tot Ardealul, că în

Atelierul meu propriu

de compactorie, aranjat după cerințele cele mai moderne primese, orice lucrări de compactorie și cartonagiu și le executez potrivit gusturilor celor mai fine. În special executez cadre fine de icoane și portrete, mape din carton, și plüsch pentru mese de scris, pentru gulere manșete și mănuși. Mai departe cele mai de gust legătorii decorative din pele și pânză după metoda francez și englez. Cea mai solidă și mai durabilă compactorie pentru zăre, registre de casă și comptabilitate în piele și în pânză. Imi permit a atrage atențiunea asupra recuzitelor mele de aurit, cari sunt unice în felul lor. Apelând la sprijinul binevoitor român. Cu toată stima:

Sabin Solomon, compactor.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esocută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrierului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport
poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

Intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

„ATLANTICA“

prăvălie specială de

**: Cafea :
: Tea Rum :**

ARAD, Piața Andrássy Nr. 20.

(în fața casei comitatului).

Telefon pentru oraș și comitat 609.

IACOB ȚEPENEU

- PROPRIETAR ȘI SCULPTOR

FEHÉRTEMLŐM (BISERICA-ALBĂ).

STR. STEFANI No. 2.

Proprietar de ocnă: TEOFIL POPOVICIU

Mare magazin și atelier de piatră mormântale precum: lucrări de marmoră, granit, laborator, piatră de năsip, etc. Lucrez și în provincie. — Prețuri moderate.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloceste mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpad-tér Nr. 5.

.: Telefon Nr. 671. .:

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de Informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2-3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III 19.

**Desfacere de
prăvălie!!!**

Marfa din magazinul meu voi vinde-o

cu prețuri foarte reduse.
Desfacere autorizată s'a început de câteva zile.

**In săptămâna
asta se vinde:**

mănuși de piele glacé
pentru dame,
specimene fine, negre, albe
și colorate.

Părechea 75 cr.

**Stofe pentru
costume și haine**

negre și în toate colorile.

HOFFMAN SÁNDOR

ARAD, (Palatul teatrului).

Pânze și șifonuri

Confecție pentru dame și fete. — Covoare, perdele, plapome, blănării.

Se vând

cu prețuri uimitoare de ieftine, până ce se va desface asortimentul

Flanele tenis fine în preț de 25 cr. Flanele de dame în toate colorile.

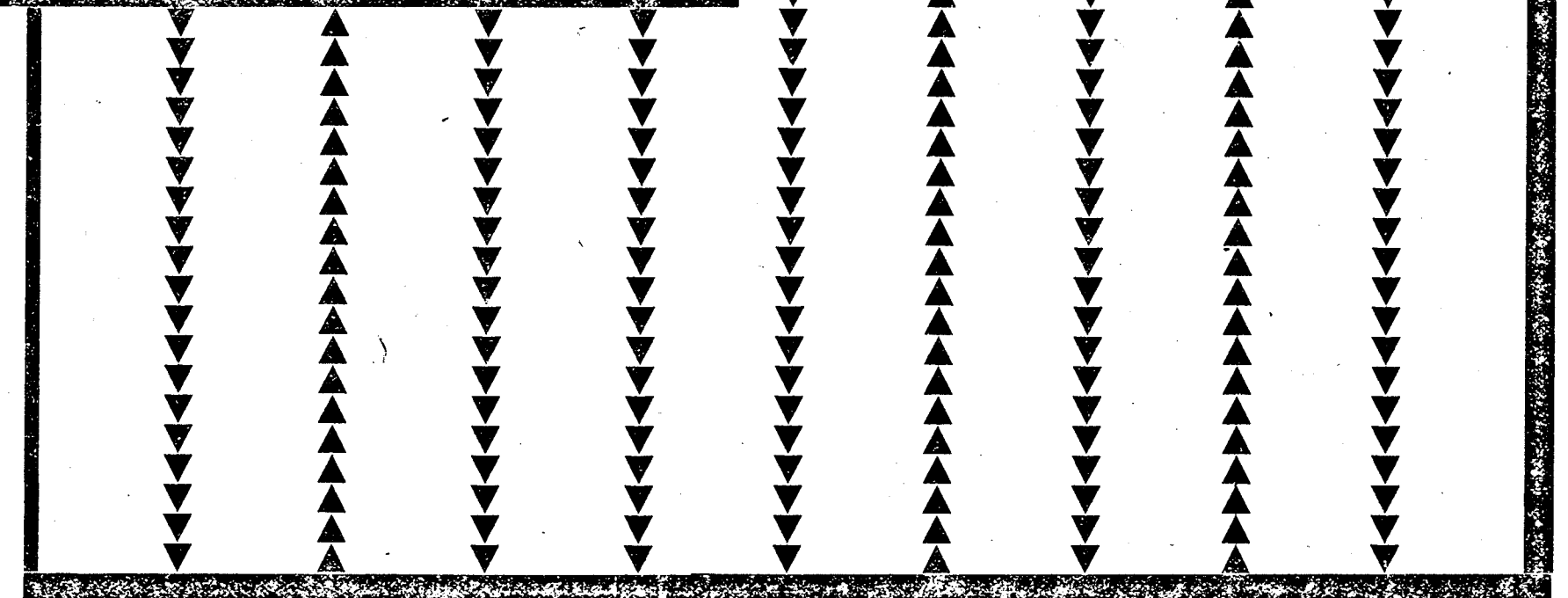
**Rog priviți ga-
lantarele mele!!**

Atelierul tipografic al ziarului „Românul“ și a foii populare a partidului național român din Ungaria, „Poporul Român“.

serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. Provăzută cu aranjament tehnic modern, care îi dă putința să execute lucrări alese și artistice în ale tipografiei.

Anunță cu a-dânc respect o-noratului pu-blic românesc întrarea sa în activitate, în

stând la dispoziția comitetului nostru național. Provăzută cu aranjament tehnic modern, care îi dă putința să execute lucrări alese și artistice în ale tipografiei.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anuț cu 4 procente, pe lângă anuț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu caventi, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Ediție separată.

S'a deschis
magazinul

KORÁNYI

de ghete, pălării, și modă
pentru domni.

VÂNZARE ZILNIC

dela orele 8 dim. până la 6 seara.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbină și neagră cu 16
coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Coman tele din provincă se
execută încă în aceeași zi.

25 (11)